

**Kontrole organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia
na zajęciach edukacyjnych artystycznych:**

- **gra na skrzypcach, gra na altówce, gra na wiolonczeli, gra na kontrabasie w szkołach Muzycznych II stopnia i ogólnokształcących Szkołach Muzycznych II stopnia,**
- **rysunek i malarstwo w liceach sztuk plastycznych,**
- **taniec klasyczny w ogólnokształcących szkołach baletowych w roku szkolnym 2021/2022 i 2022/2023**

I. Podstawowe informacje o prowadzonych kontrolach

W roku szkolnym 2022/2023, zgodnie z planem nadzoru pedagogicznego, przeprowadzono kontrole organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia w poszczególnych typach szkół, zgodnie z poniższym zestawieniem:

- 1) 11 kontroli na zajęciach edukacyjnych: gra na skrzypcach, gra na altówce, gra na wiolonczeli, gra na kontrabasie w SM II st. i w OSM II stopnia,
- 2) 4 kontrole na zajęciach edukacyjnych taniec klasyczny w OSB,
- 3) 8 kontroli na zajęciach edukacyjnych rysunek i malarstwo w LSP.

Wyniki badań ankietowych i jakościowych realizowanych podczas kontroli tegorocznych połączono z wynikami kontroli, które odbyły się w czterech LSP i jednej OSB w roku szkolnym 2021/2022 i przedstawione zostały wspólnie w niniejszym sprawozdaniu.

Kontrole dotyczące organizacji pracy i jej efektów w zakresie specjalizacji: gra na skrzypcach, gra na altówce, gra na wiolonczeli, gra na kontrabasie odbyły się w:

- 1) SM II st. w PSM I i II st. im. F. Chopina w Nowym Sączu,
- 2) PSM II st. w PSM I i II st. im. F. Chopina w Sochaczewie,
- 3) SM II st. w SM I i II st. im. Zygmunta Noskowskiego w Gdyni,
- 4) SM II st. w SM I i II st. im. Franciszka Liszta w Głogowie,
- 5) PSM II st. w PSM I i II stopnia im. Tadeusza Szeligowskiego w Gorzowie Wlkp.,
- 6) SM II st. w ZPSM im. L. Różyckiego w Kielcach,
- 7) PSM II st. w PSM I i II st. im. G. Fitelberga w Chorzowie,
- 8) PSM II st. w PSM I i II st. im. Ignacego Jana Paderewskiego w Koninie,
- 9) PSM II st. w ZSM w Białymstoku,
- 10) OSM II st. w ZSM Nr 1 im. K. Szymanowskiego w Rzeszowie,
- 11) PSM II st. w ZPSM w Gnieźnie.

Kontrole w zakresie przedmiotu rysunek i malarstwo odbyły się w:

- 1) PLSP im. T. Kulisiewicza w ZSP w Kaliszu,
- 2) PLSP w Gorzowie Wlkp.,
- 3) LSP w ZS i PA w Nysie,
- 4) LSP w Gryficach,
- 5) LSP w ZSP im. C.K. Norwida w Lublinie,
- 6) PLSP im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy,
- 7) PLSP im. P. Potworowskiego w Poznaniu,
- 8) LSP w ZSRA w Jeleniej Górze,
- 9) LSP w ZSP w Zielonej Górze (kontrola przeprowadzona w roku szkolnym 2021/2022),
- 10) LSP w ZSP im. Tadeusza Kantora w Dąbrowie Górniczej (kontrola przeprowadzona w roku szkolnym 2021/2022),
- 11) PLSP w ZPSP w Kielcach (kontrola przeprowadzona w roku szkolnym 2021/2022),
- 12) PLSP w ZSP im. W. Hasióra w Koszalinie (kontrola przeprowadzona w roku szkolnym 2021/2022).

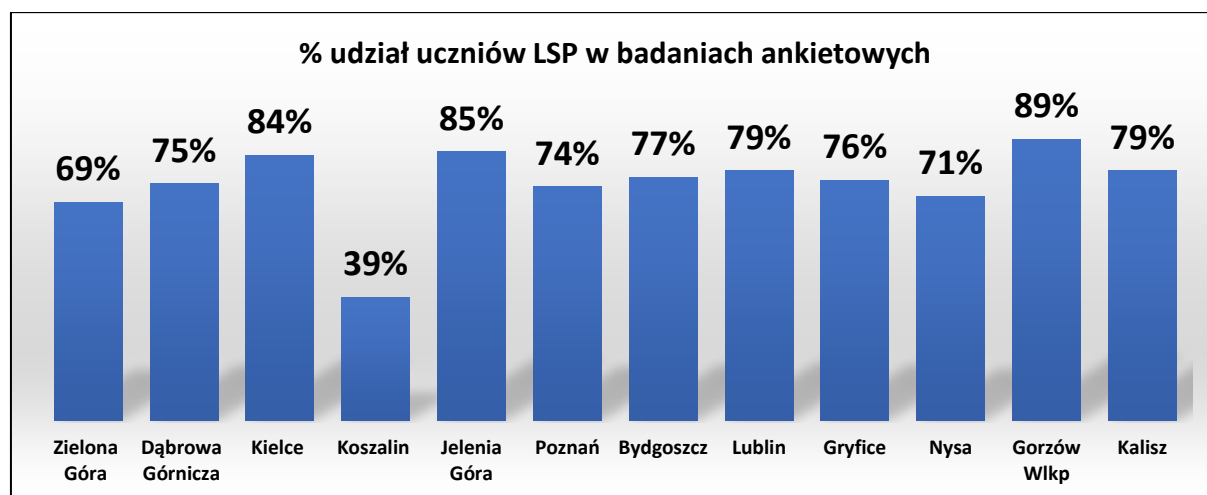
Kontrole dotyczące przedmiotu taniec klasyczny odbyły się w:

- 1) OSB im. Ludomira Różyckiego w Bytomiu,
- 2) OSB im. J. Jarzynówny-Sobczak w Gdańsku,
- 3) OSB im. R. Turczynowicza w Warszawie,
- 4) OSB w Łodzi,
- 5) OSB im. Olgi Sławskiej-Lipczyńskiej w Poznaniu (kontrola przeprowadzona w roku szkolnym 2021/2022).

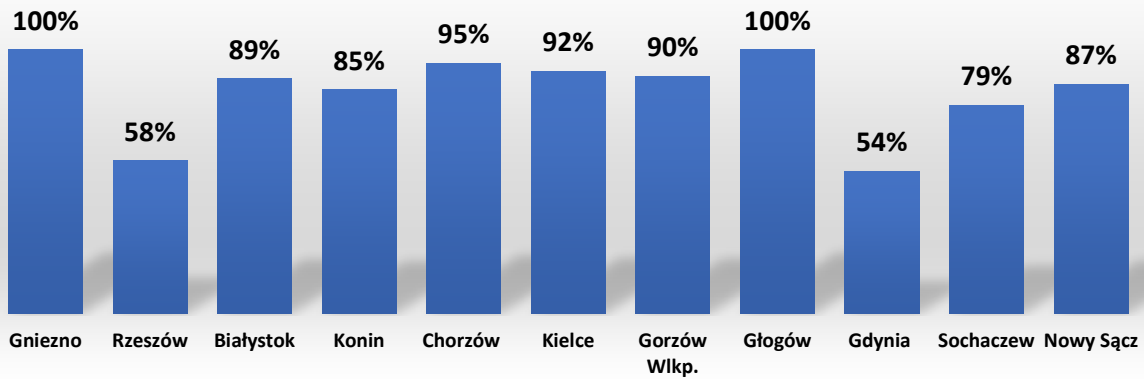
Wszystkie kontrole odbyły się zgodnie z harmonogramem oraz arkuszami i narzędziami kontroli, w skład których wchodziły: analiza dokumentacji, obserwacje lekcji (wraz z opracowanym przez nauczycieli konspektem lekcji), wywiad z dyrektorem szkoły oraz ankietowanie uczniów.

II. Ogólne informacje o szkołach

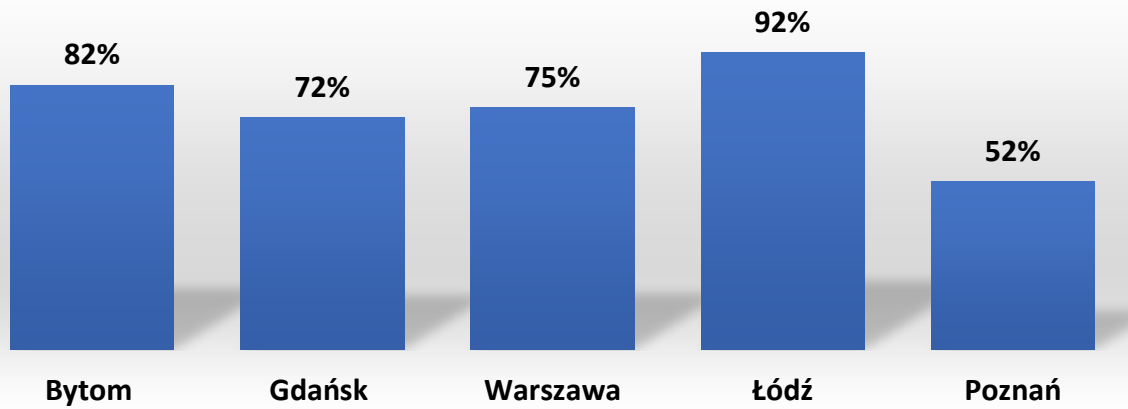
W badaniach ankietowych wzięło udział 75% uczniów LSP, 84% uczniów SM II st. i OSM II st. oraz 75% uczniów OSB. Szczegółowe zestawienia udziału uczniów poszczególnych szkół w badaniach ankietowych przedstawiają poniższe wykresy:

% udział uczniów SM II st. i OSM II st. w badaniach ankietowych

% udział uczniów OSB w badaniach ankietowych

Z zebranych podczas kontroli danych wynika struktura liczebności uczniów szkół muzycznych uczących się gry na instrumentach smyczkowych:

Liczba uczniów w poszczególnych specjalizacjach instrumentalnych											
	Gniezno	Rzeszów	Białystok	Konin	Chorzów	Kielce	Gorzów Wilkp.	Głogów	Gdynia	Sochaczew	Nowy sącz
gra na skrzypcach	7	11	16	7	11	15	12	6	19	13	43
gra na altówce	1	3	11	3	4	3	5	0	2	4	6
gra na wiolonczeli	1	4	7	2	5	3	2	3	4	4	8
gra na kontrabasie	0	1	3	1	1	3	2	0	3	3	3

Wnioski:

1. W badaniach uczestniczyła zdecydowana większość uczniów zaproszonych do wypełnienia ankiety, co pozwala stwierdzić rzetelność wyników. Było to ponad 74,8% uczniów Liceów Sztuk Plastycznych (najniższa frekwencja w LSP Koszalin – 39%), 84,5% uczniów SM II st. i OSM II st. oraz 74,6% uczniów OSB. Część uczniów skorzystała z możliwości udzielenia odpowiedzi otwartych, które dodatkowo rzutowały na analizowane zagadnienia. Wysoka frekwencja uczniów była efektem dobrej współpracy dyrektorów szkół i zespołów kontrolnych w przygotowaniu kontroli oraz możliwości udziału w ankiecie poprzez internetową platformę nadzoru pedagogicznego.

2. Odsetek uczniów poszczególnych szkół muzycznych II stopnia uczących się gry na instrumentach smyczkowych mieści się w przedziale 21-32%. Najlicniejszą grupę stanowią uczniowie klasy skrzypiec – 60,4%, następnie – klasy wiolonczeli – 16,2%. Uczniowie klasy altówki stanowią 15,8%, a klasy kontrbasu – 7,5%.
3. Nauczyciele umieszczali na internetowej platformie nadzoru pedagogicznego konspekty lekcji obserwowanych podczas kontroli wraz z charakterystyką uczniów lub klas. Wynika z nich, że są oni uzdolnieni i zaangażowani w życie artystyczne szkoły, czemu niekiedy towarzyszą drobne trudności z motywacją do pracy.
4. Na podstawie ogólnych informacji o szkołach sformułowano zalecenia, dotyczące głównie:
  - a) treści, formy i aktualizacji programów nauczania,
  - b) treści wymagań edukacyjnych i sposobów ich realizacji,
  - c) prawidłowości prowadzenia protokołów z zebrań rad pedagogicznych, w tym podejmowania przez nie uchwał,
  - d) prawidłowości prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania, w tym zapisów w dziennikach szkolnych,
  - e) sprawowania nadzoru przez dyrektora szkoły, w tym w zakresie dotyczącym warsztatu pracy nauczycieli, sprawozdań z nadzoru oraz respektowania kompetencji rad pedagogicznych w zakresie dotyczącym ustalania sposobu wykorzystania wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego,
  - f) tygodniowego planu zajęć nauczycieli i uczniów.

Należy podkreślić, że w przypadku 3 szkół: OSB w Łodzi, OSB w Bytomiu i SM II st. w Chorzowie nie wydano zaleceń.

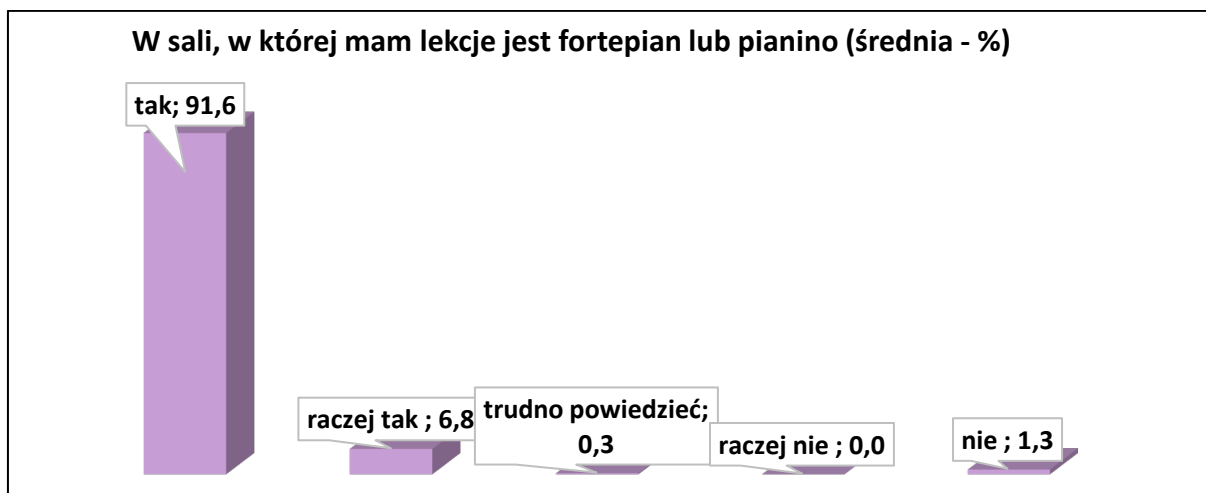
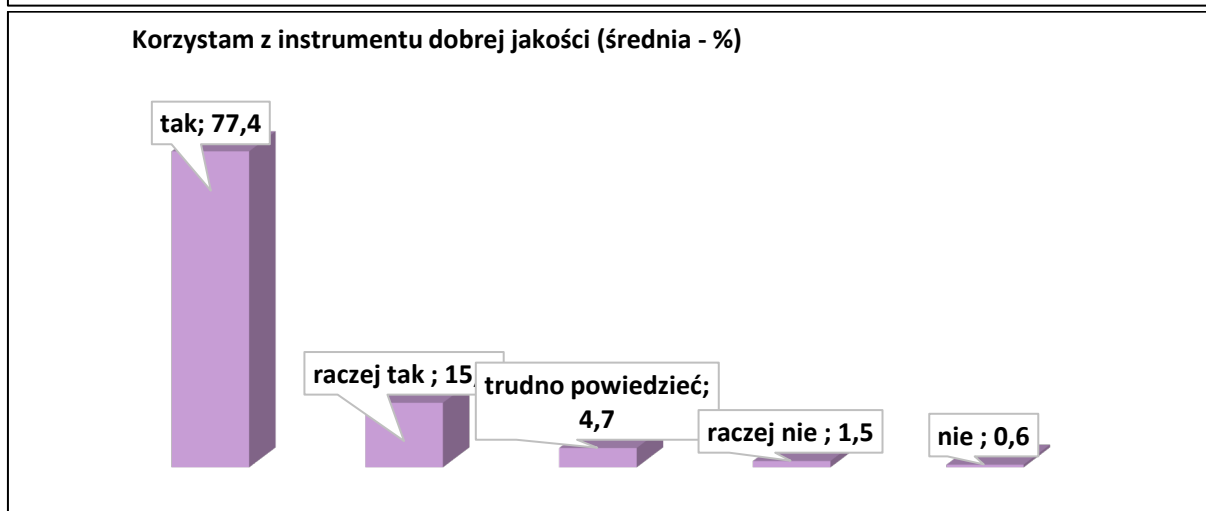
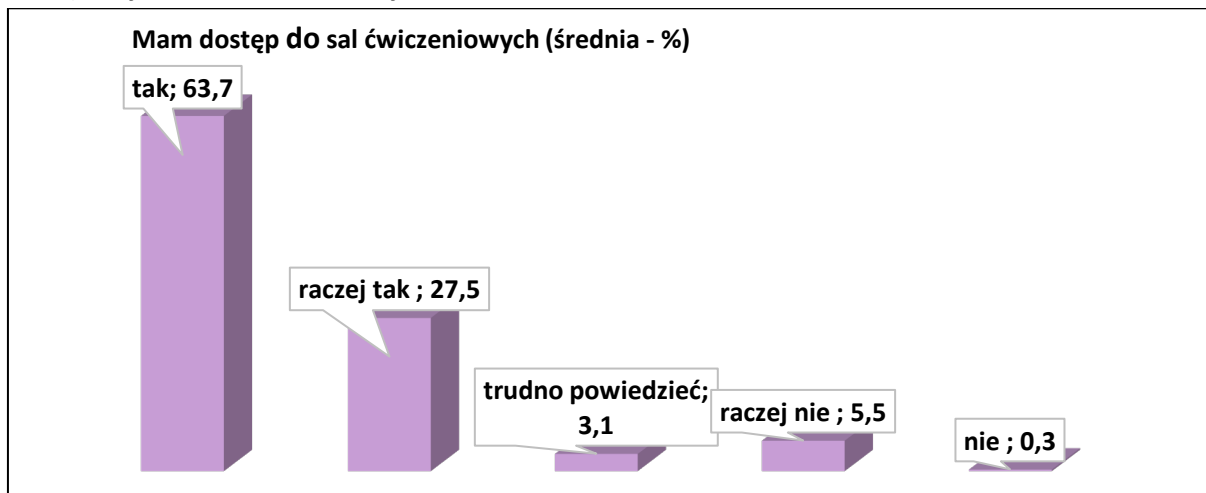
III. Baza lokalowa i wyposażenie

Informacji na temat bazy lokalowej i wyposażenia do nauki:

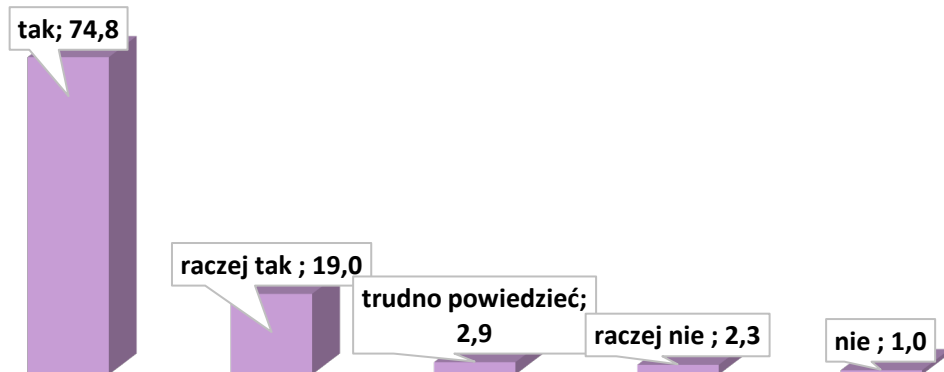
- 1) gry na instrumentach smyczkowych,
- 2) tańca klasycznego,
- 3) rysunku i malarstwa

dostarczyły ankiety skierowane do uczniów, informacje od dyrektorów szkół oraz obserwacje poczynione przez zespoły kontrolujące.

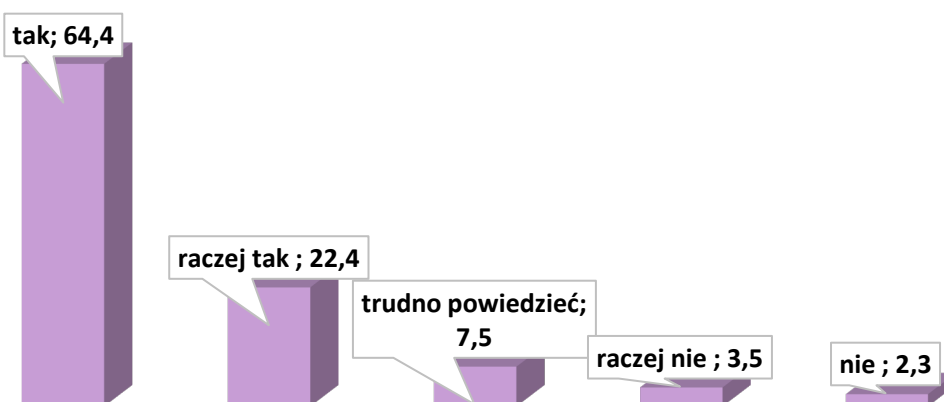
a) wyniki badań ankietowych uczniów SM II st. i OSM II st.

Szkoła udostępnia mi nuty, nagrania i inne materiały niezbędne w nauce gry na moim instrumencie (średnia - %)

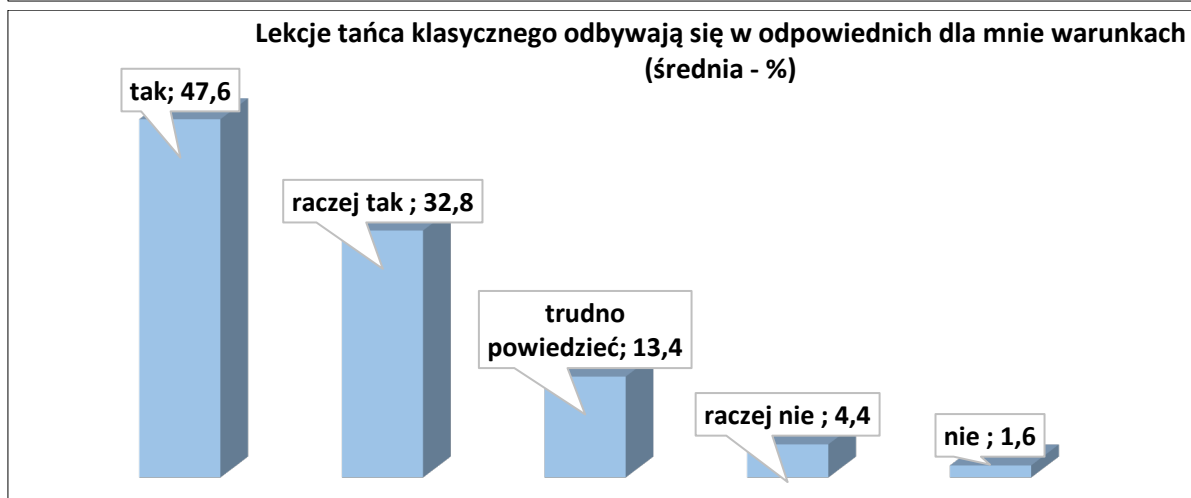
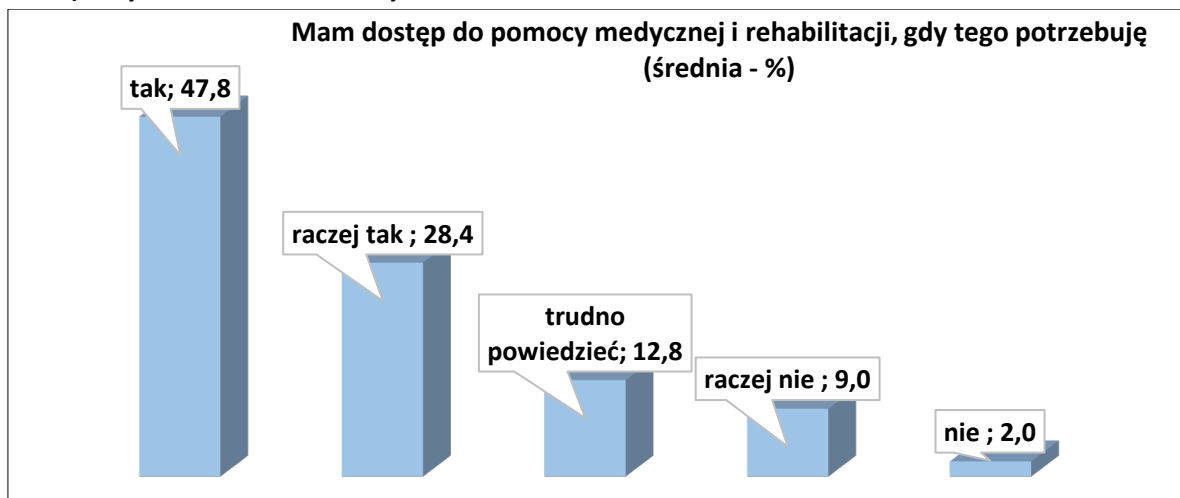

W razie potrzeby mogę wypożyczyć instrument ze szkoły (średnia - %)

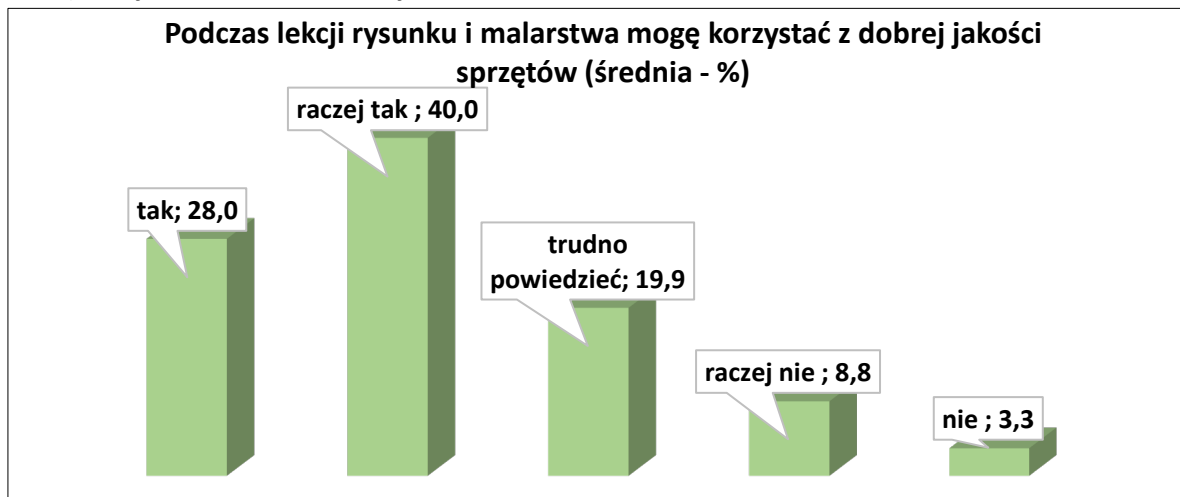

b) wyniki badań ankietowych uczniów OSB

c) wyniki badań ankietowych uczniów LSP

Wnioski:

1. Badania ankietowe wskazują, że większość uczniów szkół muzycznych:
  - a) potwierdziła dostęp do sal ćwiczeniowych oraz nut, nagrań i innych materiałów niezbędnych do nauki gry na instrumentach smyczkowych,
  - b) uważała, że podczas lekcji korzystają z instrumentów dobrej jakości, a w salach lekcyjnych najczęściej jest fortepian lub pianino.
2. Uczniowie szkół baletowych wyrazili opinię, że w razie potrzeby mają dostęp do pomocy medycznej i rehabilitacji, a lekcje tańca klasycznego odbywają się w odpowiednich warunkach. Uczniowie jednej ze szkół (w części otwartej ankiety) niekiedy zwracali uwagę na zbyt małe sale baletowe, co utrudnia im ustawienie i wykonanie części ćwiczeń na środku sali.
3. Większość uczniów szkół plastycznych potwierdziła, że podczas lekcji rysunku i malarstwa może korzystać z dobrej jakości sprzętów. Natomiast obserwacje lekcji prowadzonych w jednej ze szkół wskazały, że sala rysunku i malarstwa jest zbyt mała, co utrudnia pracę uczniów, a nauczycielowi korektę ich ćwiczeń.
4. Obserwacje lekcji potwierdziły, że niezależnie od typu szkoły środki dydaktyczne i wyposażenie wspierały realizację celów tych zajęć. Na ogół stosowano tradycyjne środki dydaktyczne, natomiast podczas części lekcji wykorzystywano sprzęt multimedialny, prezentując fragmenty wykonania na ekranie smartfona, komputera lub tabletu.
5. Dyrektorzy szkół informowali o swoich działaniach na rzecz zapewnienia bazy lokalowej, wyposażenia i innych warunków materialnych wspierających nauczycieli w realizacji podstawy programowej, podkreślając przy tym wsparcie Centrum Edukacji Artystycznej. W szkołach baletowych działają dobrze wyposażone gabinety fizjoterapii, a w części szkół muzycznych i w szkołach baletowych studia nagrań i archiwa cyfrowe. W znacznej części szkół biblioteki są dobrze wyposażone i dygitalizowane. Natomiast w jednej ze szkół muzycznych niewystarczająca baza lokalowa spowodowała przejście na 6-dniowy tydzień nauki i pracy.
6. W odniesieniu do bazy lokalowej nie wydano zaleceń.

IV. Organizacja nauki gry na instrumentach smyczkowych, tańca klasycznego i rysunku i malarstwa

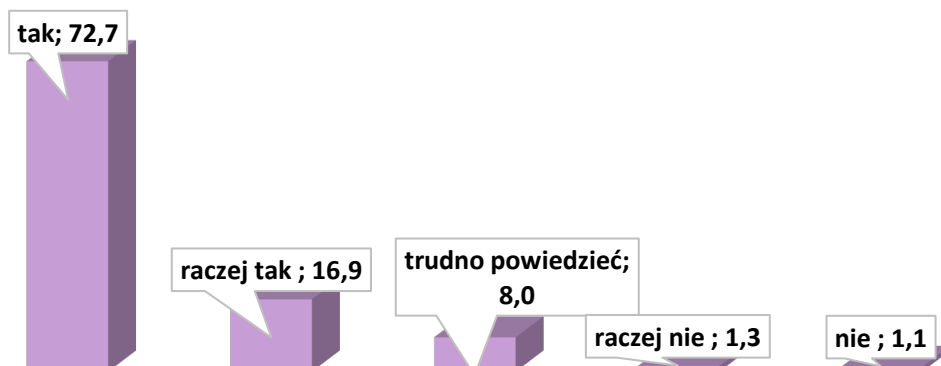
Na temat organizacji pracy dydaktycznej informacji udzielili dyrektorzy szkół, wskazując na rozwiązania w największym stopniu wpływające na wyniki pracy dydaktycznej nauczycieli i uczniów. Dyrektorzy przedstawili również rozwiązania stosowane podczas pracy zdalnej wywołanej zagrożeniem epidemicznym.

Dane pozwalające określić odsetek niezrealizowanych lekcji w okresie objętym kontrolą pochodziły z dzienników elektronicznych. Należy stwierdzić, że w znacznej części szkół taka analiza prowadzona była po raz pierwszy – z powodu kontroli – i nie jest stałą praktyką.

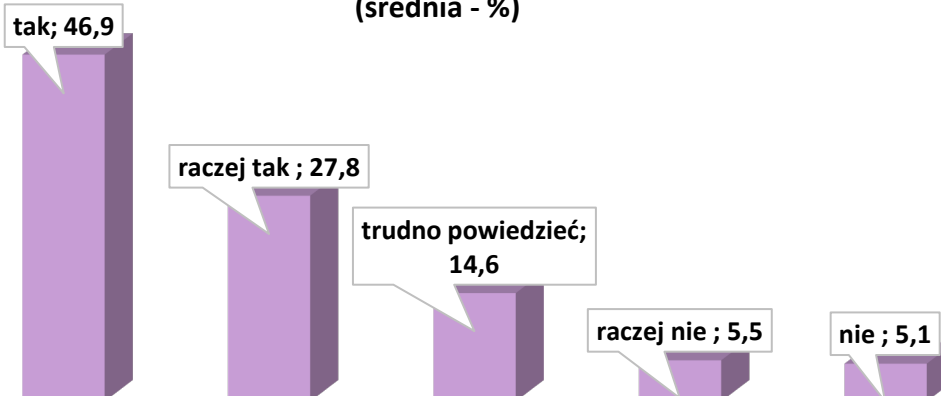
Ankiety skierowane do uczniów dostarczyły informacji o ich opiniach na temat organizacji kształcenia w zakresie zajęć objętych kontrolą, które zostały przedstawione w poniższych wykresach.

a) wyniki badań ankietowych uczniów SM II st. i OSM II st.

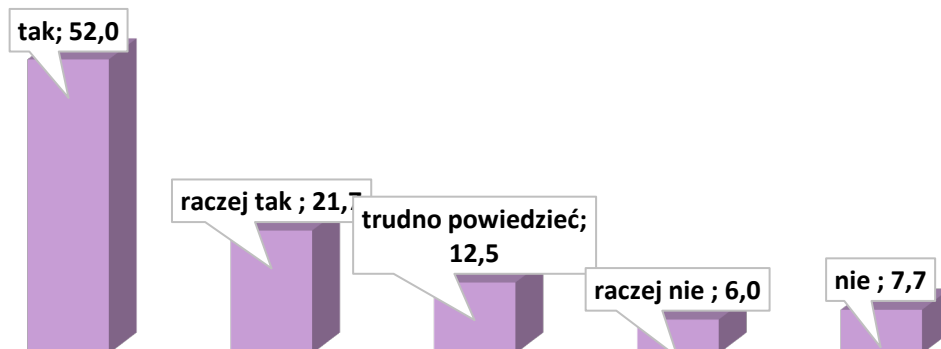
Odpowiada mi to, jak zorganizowana jest moja nauka gry na skrzypkach/altówce/wiolonczeli/kontrabasie (średnia - %)

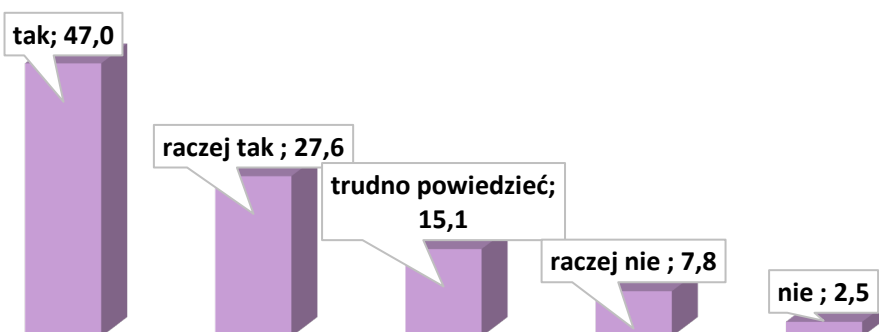
Plan lekcji pozwala mi na systematyczne i samodzielne ćwiczenia (średnia - %)

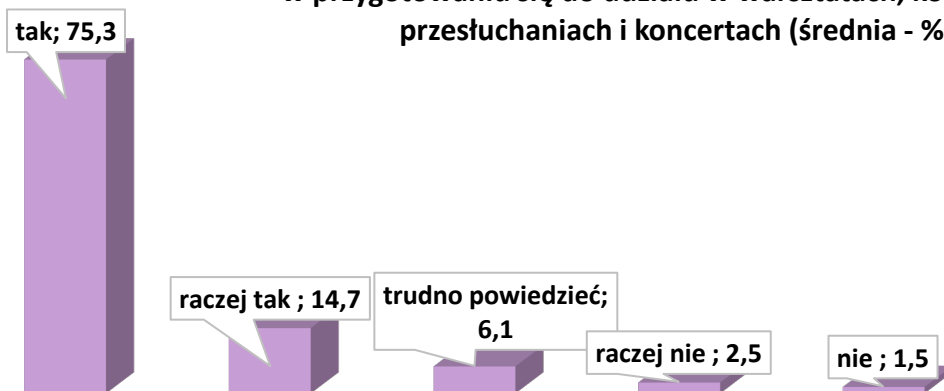
Systematycznie otrzymuję informację o warsztatach, konkursach, przesłuchaniach w których mogę uczestniczyć (średnia - %)

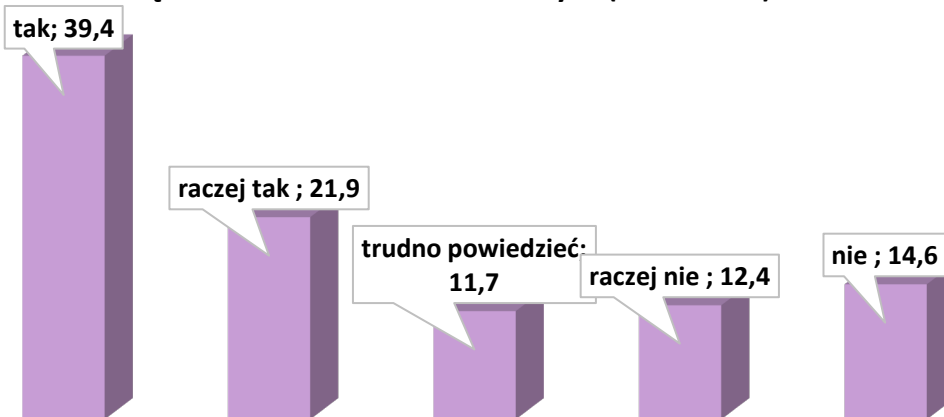
Otrzymuję pomoc organizacyjną szkoły przydatną w uczestnictwie w warsztatach, konkursach i przesłuchaniach (średnia - %)

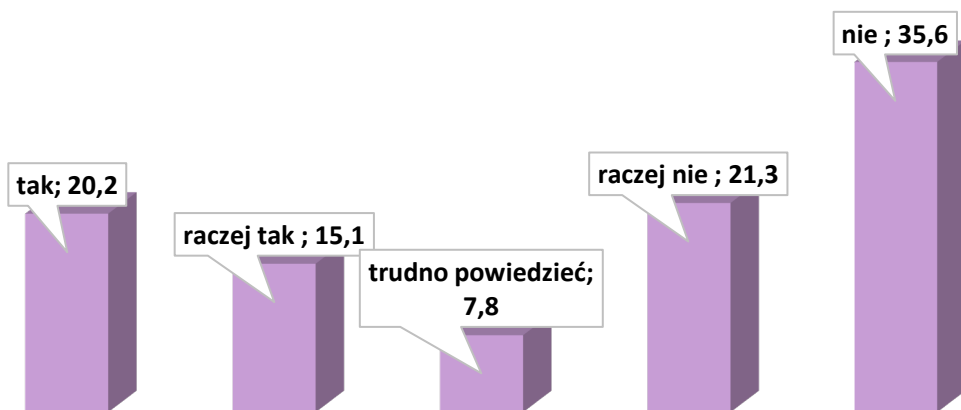
Otrzymuję pomoc mojego nauczyciela gry na instrumencie w przygotowaniu się do udziału w warsztatach, konkursach, przesłuchaniach i koncertach (średnia - %)

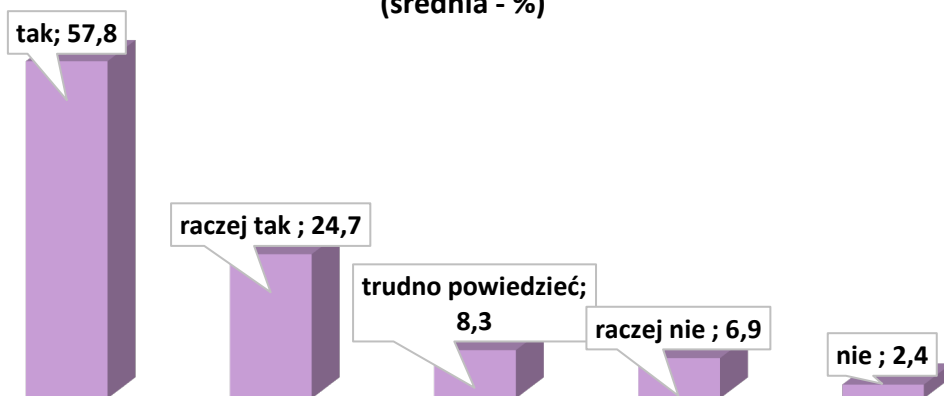
Uczestniczę w warsztatach instrumentalnych (średnia - %)

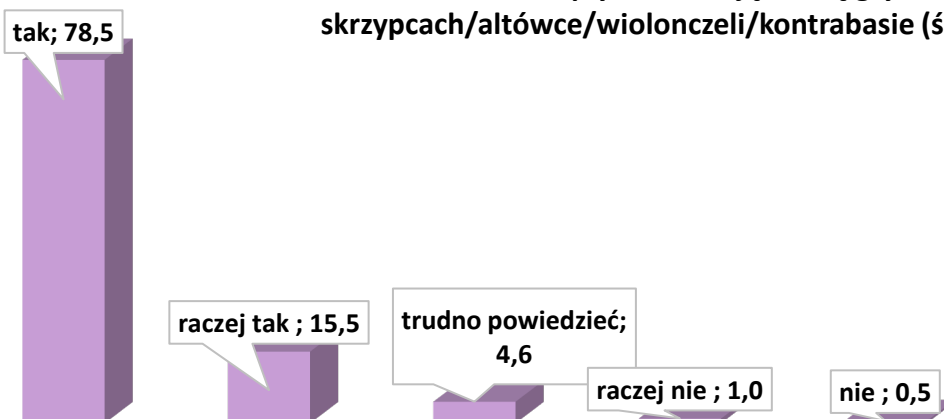
Uczestniczę w konkursach (średnia - %)

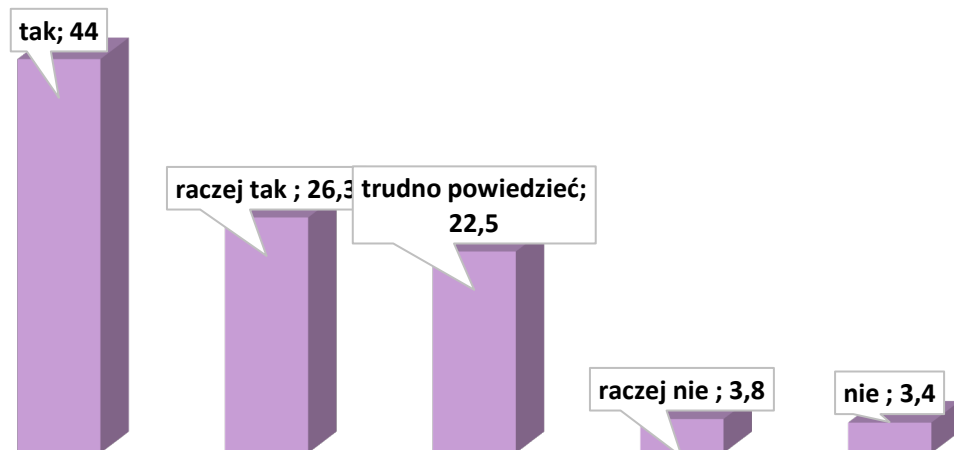
Mam możliwość prezentacji swoich umiejętności podczas koncertów (średnia - %)

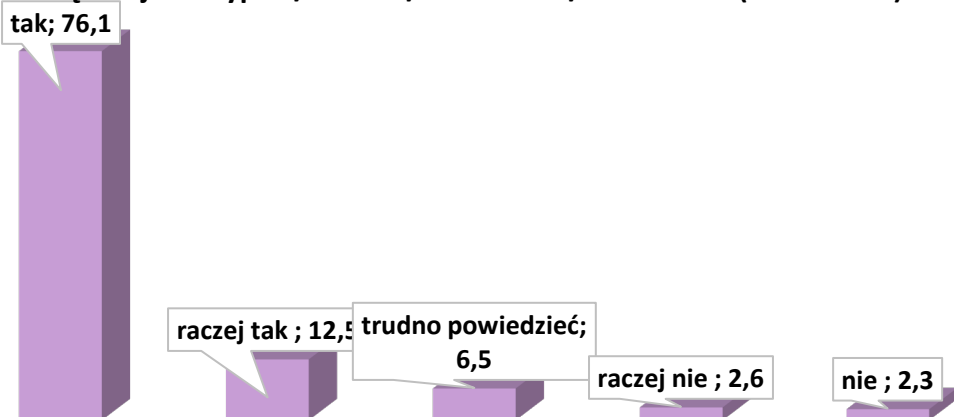
Mam wpływ na swoją naukę gry na skrzypcach/altówce/wiolonczeli/kontrabasie (średnia - %)

Moje sukcesy artystyczne są w szkole doceniane (średnia - %)

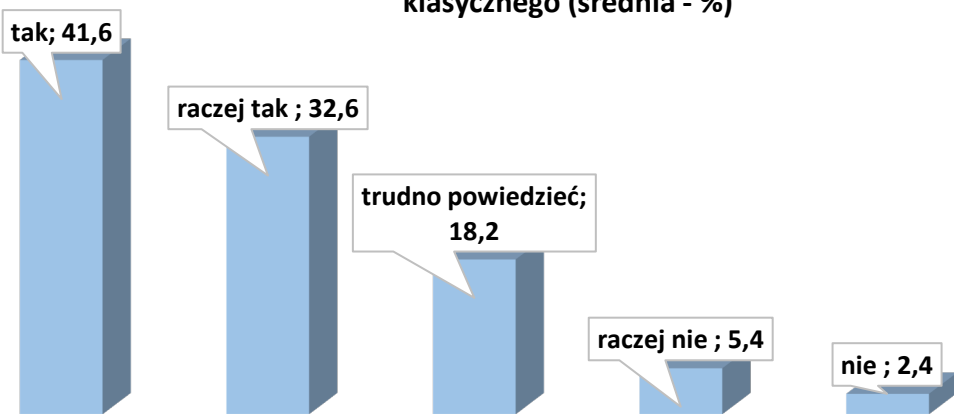

Lubię lekcje skrzypiec/altówki/wiolonczeli/kontrabas (średnia - %)

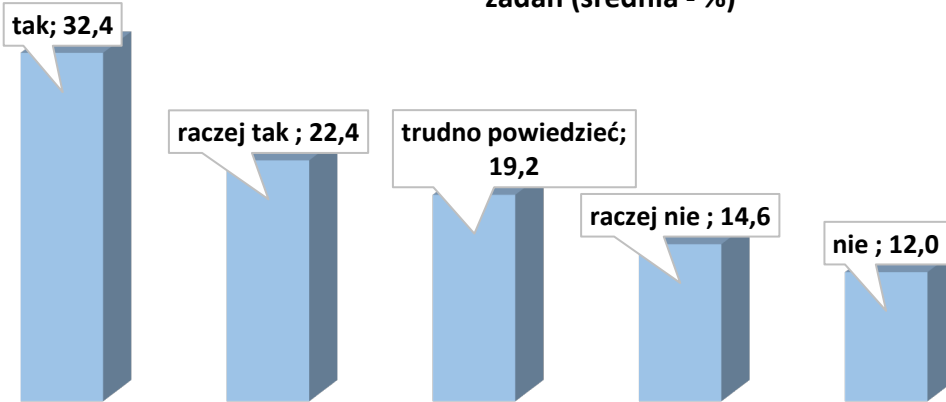

b) wyniki badań ankietowych uczniów OSB

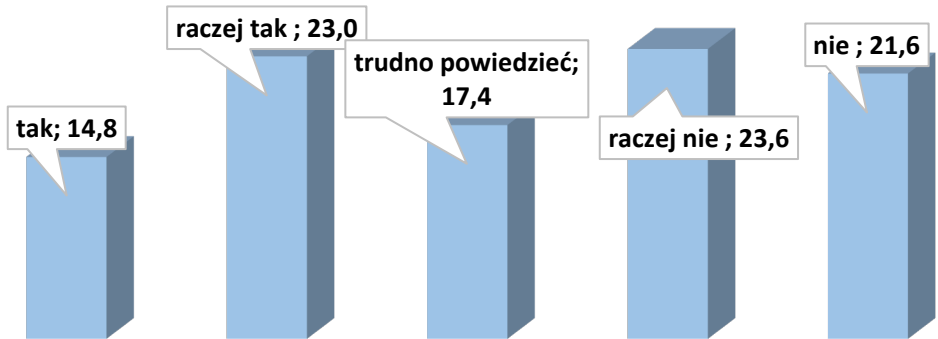
Odpowiada mi to, jak zorganizowana jest moja nauka tańca klasycznego (średnia - %)

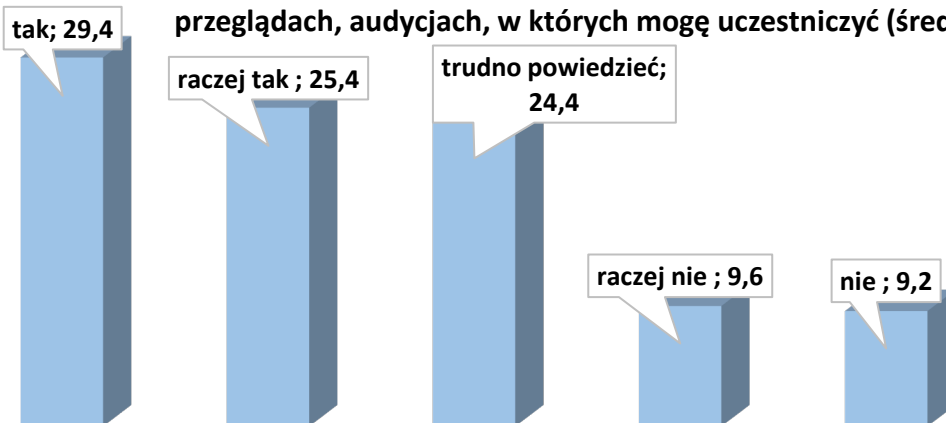
Plan lekcji pozwala mi na systematyczne ćwiczenia i wykonywanie zadań (średnia - %)

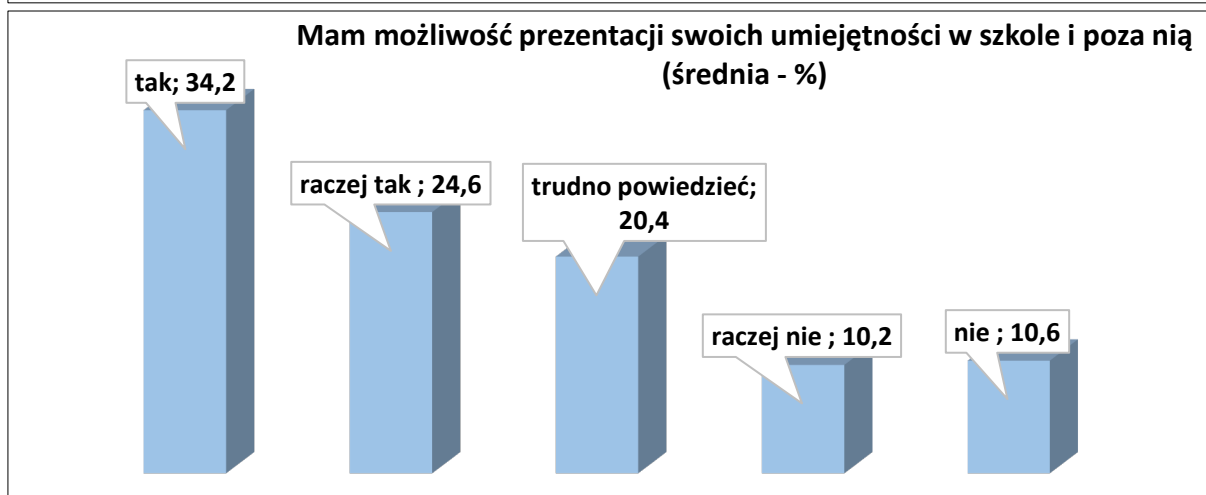
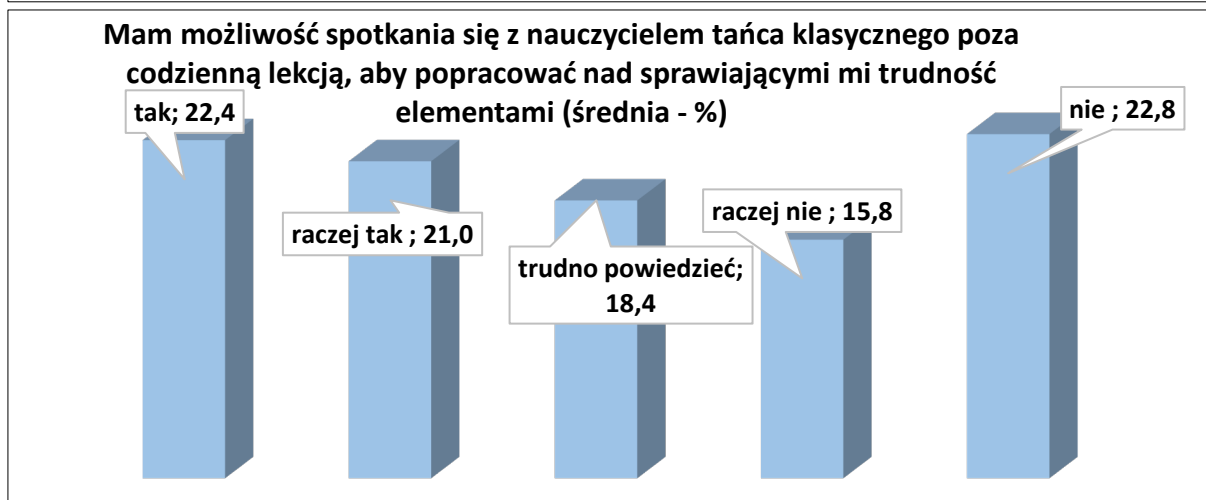
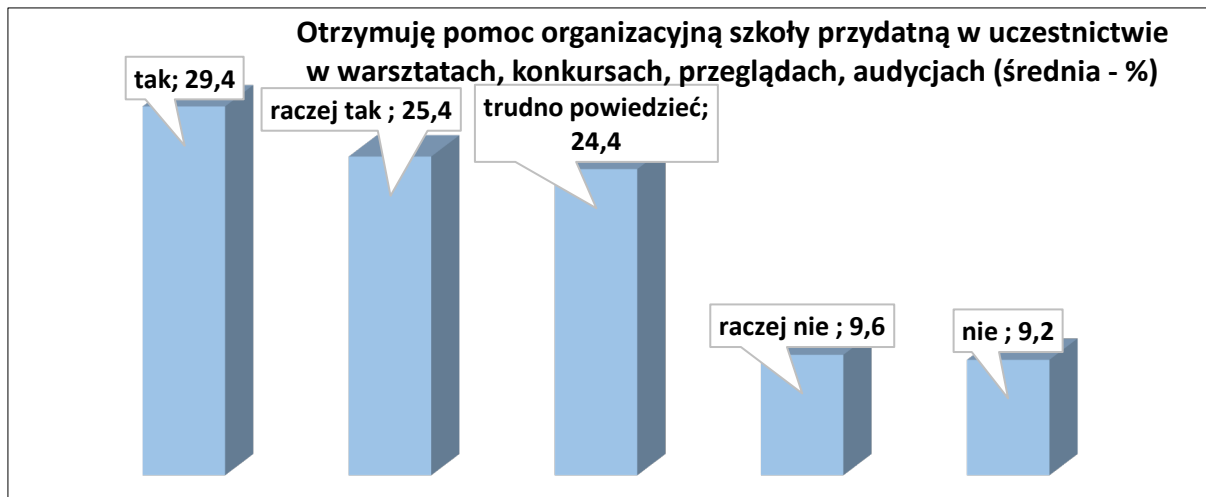

Mam wystarczająco dużo czasu na przebranie się i zjedzenie posiłku w przerwach pomiędzy zajęciami ogólnokształcącymi i zawodowymi (średnia - %)

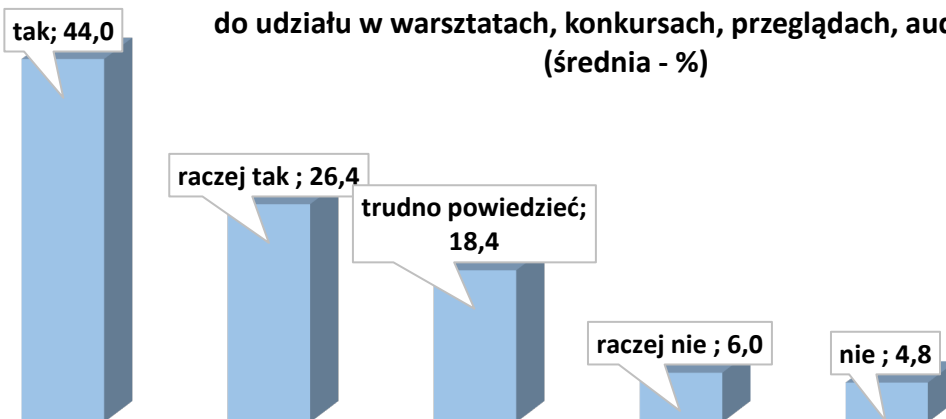
Systematycznie otrzymuję informację o warsztatach, konkursach, przeglądach, audycjach, w których mogę uczestniczyć (średnia - %)

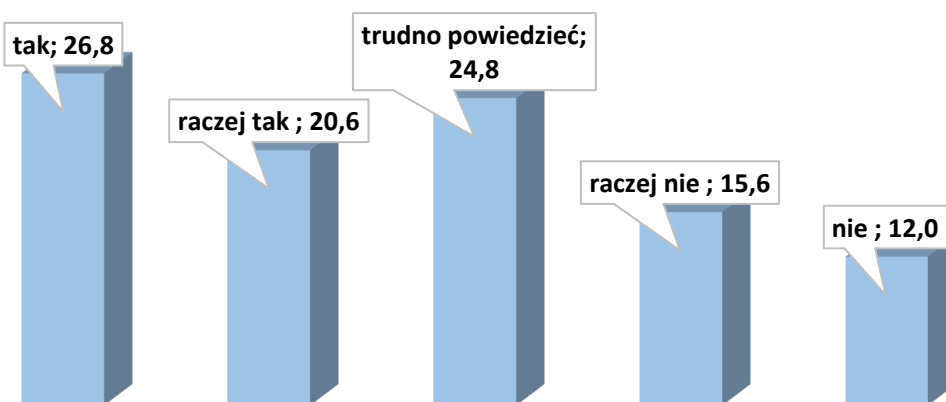

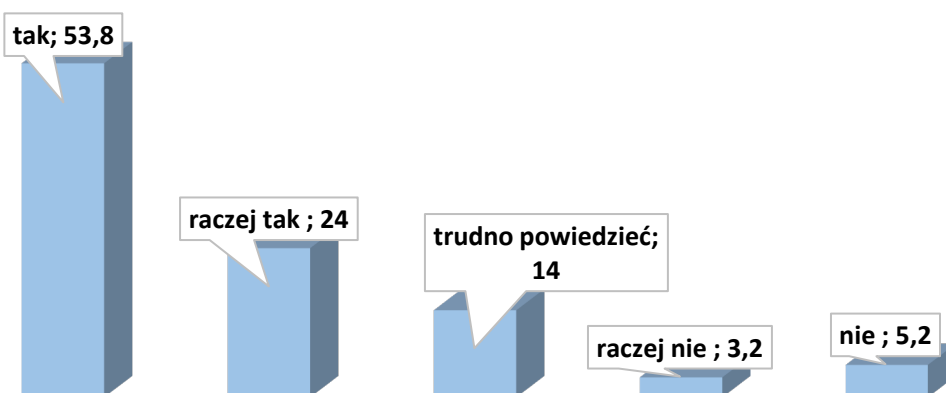
Otrzymuję pomoc nauczyciela tańca klasycznego w przygotowaniu się do udziału w warsztatach, konkursach, przeglądach, audycjach (średnia - %)

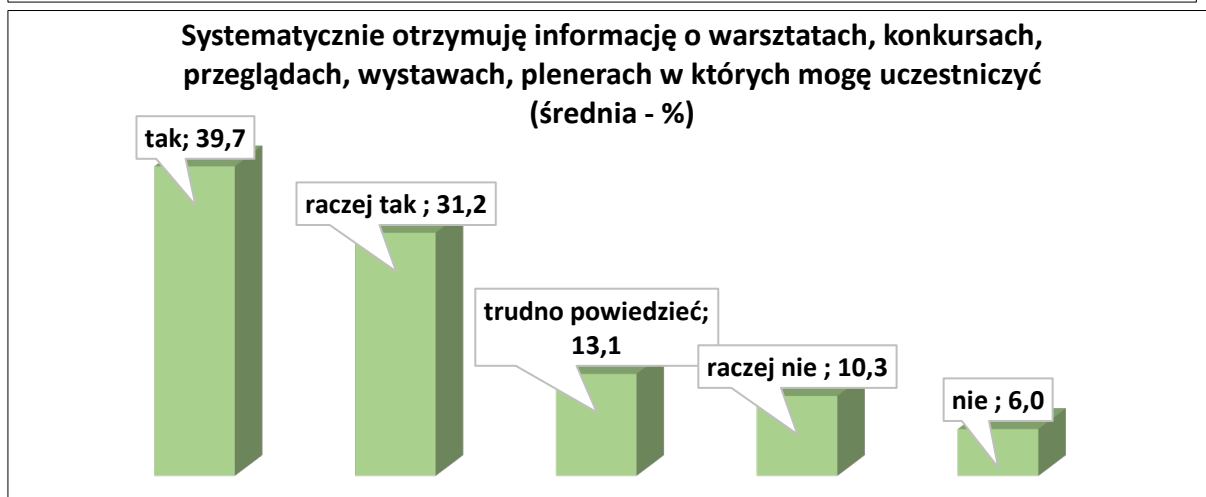
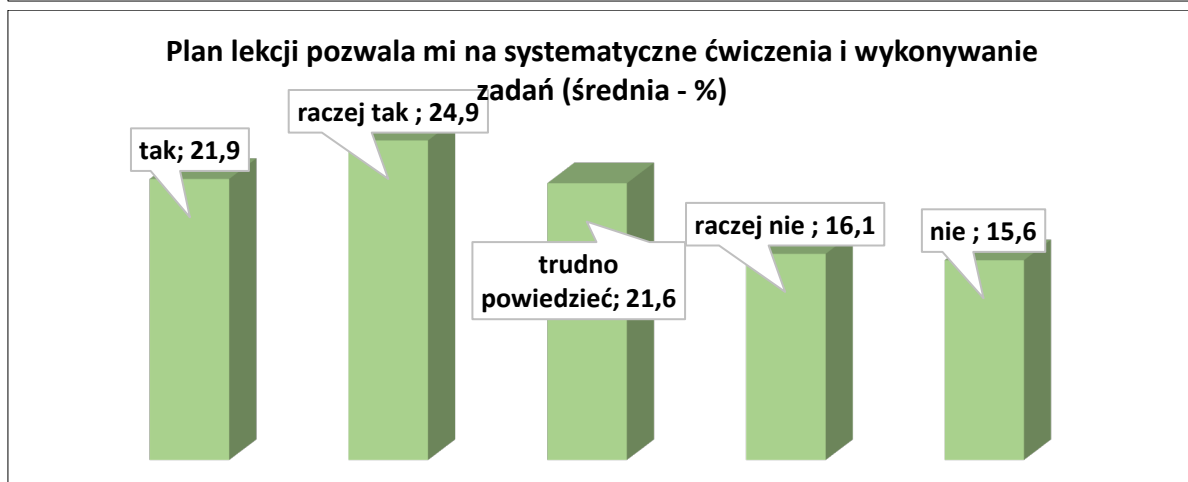
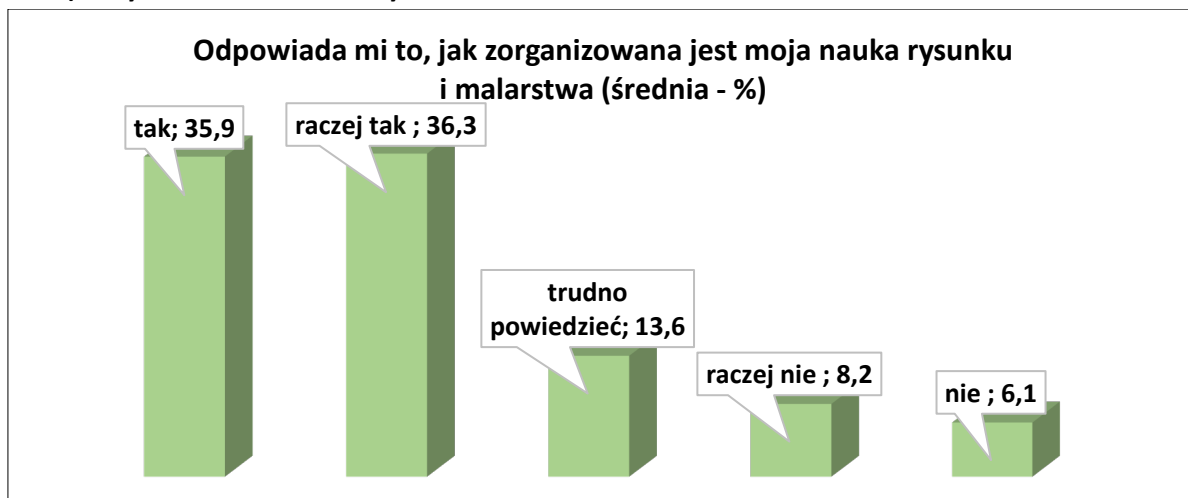
Moje sukcesy artystyczne są w szkole doceniane (średnia - %)

Lubię lekcje tańca klasycznego (średnia - %)

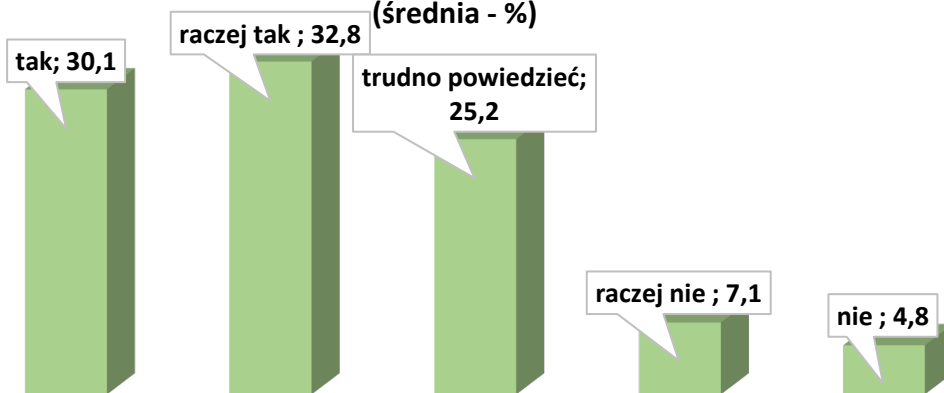

c) wyniki badań ankietowych uczniów LSP

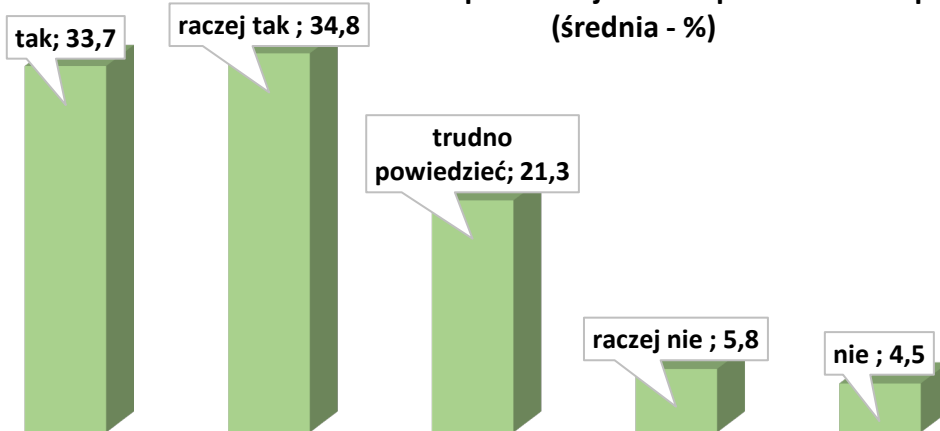
Otrzymuję pomoc organizacyjną szkoły przydatną w uczestnictwie w warsztatach, konkursach, przeglądach, wystawach, plenerach

(średnia - %)

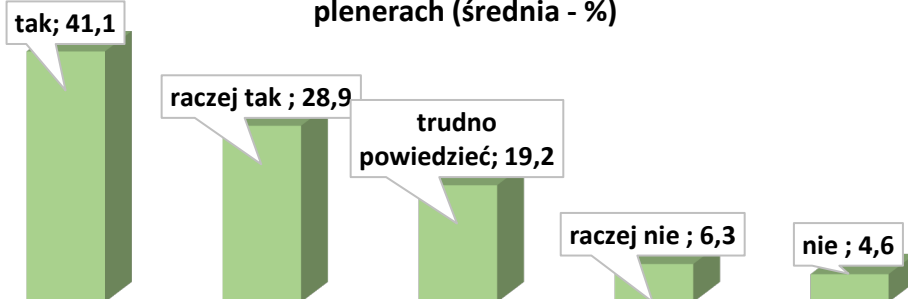

Mam możliwość prezentacji swoich prac w szkole i poza nią

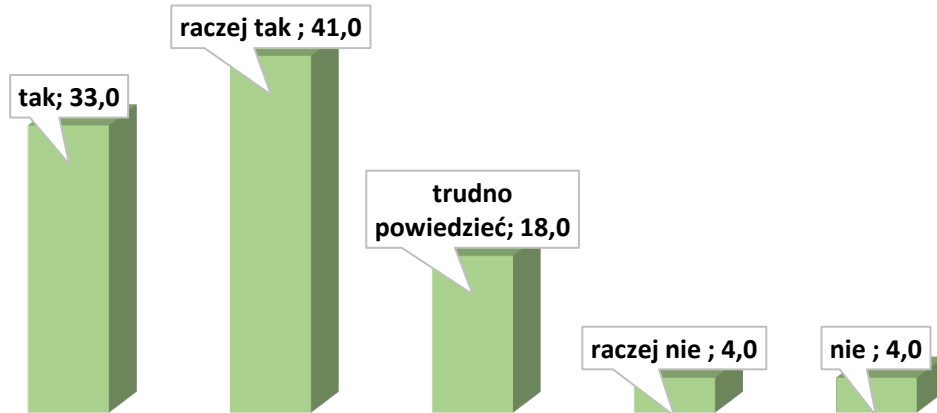
(średnia - %)

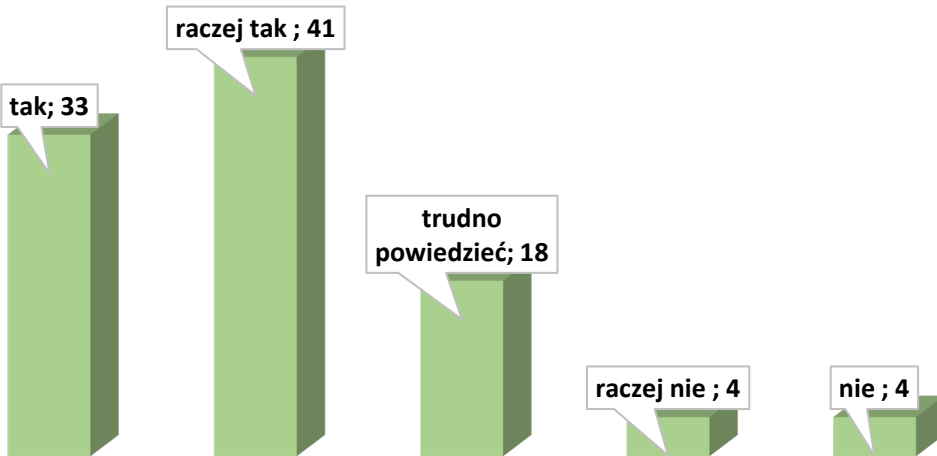
Otrzymuję pomoc nauczyciela rysunku i malarstwa w przygotowaniu do udziału w warsztatach, konkursach, przeglądach, wystawach, plenerach (średnia - %)

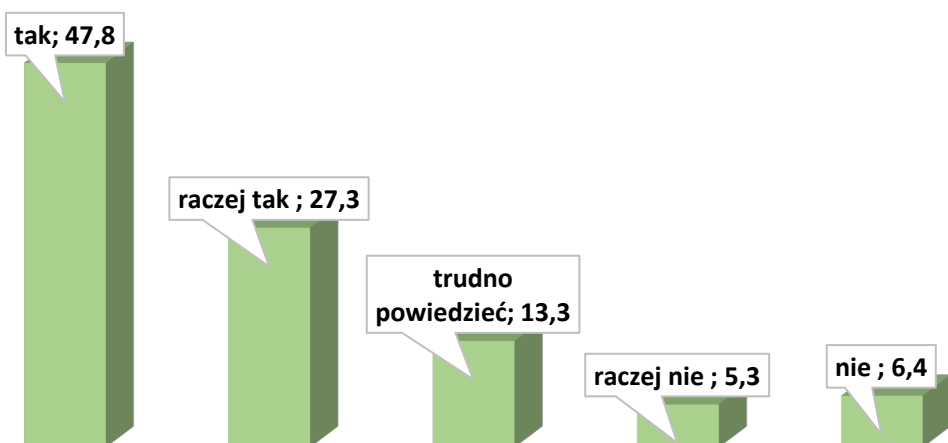
Mam wpływ na swoją naukę i pracę podczas lekcji rysunku i malarstwa (średnia - %)

Moje sukcesy artystyczne są w szkole doceniane (średnia - %)

Lubię lekcje rysunku i malarstwa (średnia - %)

Wnioski:

1. Analiza informacji na temat organizacji pracy dydaktycznej wskazuje, że:
  - a) uczniom na ogół odpowiada sposób organizacji nauki gry na instrumentach smyczkowych, nauki tańca klasycznego oraz nauki rysunku i malarstwa,
  - b) plan lekcji pozwala na systematyczne ćwiczenia większości uczniów szkół muzycznych oraz około połowie uczniów szkół baletowych i plastycznych,
  - c) uczniowie otrzymują informacje i pomoc od szkoły, a zwłaszcza swoich nauczycieli, w przygotowaniach do udziału w konkursach, warsztatach, przeglądach i przesłuchaniach,
  - d) mniej niż połowa uczniów szkół baletowych potwierdziła, że mają możliwość spotkania się z nauczycielem tańca klasycznego poza lekcjami, aby popracować nad elementami sprawiającymi trudności,
  - e) uczniowie mają możliwość prezentacji swoich umiejętności w szkole i poza nią, natomiast zdecydowanie więcej uczniów szkół muzycznych stwierdziło, że częściej mają taką okazję podczas koncertów niż podczas konkursów.
2. Uczniowie szkół muzycznych i uczniowie szkół plastycznych wyrazili opinię, że mają wpływ na swoją naukę. Ze względu na specyfikę nauczania przedmiotu taniec klasyczny nie zadano tego pytania uczniom szkół baletowych.
3. Przeważająca część uczniów (około 70%) szkół muzycznych i plastycznych wyraziła zdanie, że ich sukcesy artystyczne są doceniane przez szkołę. Odmiennie rozkładają się opinie uczniów szkół baletowych na ten temat. Mniej niż połowa z nich (47%) uważa, że szkoła docenia ich sukcesy, a 28% wyraża zdanie przeciwne. Jest też grupa 25% uczniów, którzy zadeklarowali trudność z udzieleniem odpowiedzi. Wskazane byłoby podjęcie dyskusji na temat standardu sukcesu artystycznego w szkołach baletowych i wykorzystanie wniosków do zwiększenia motywacji uczennic i uczniów.
4. Dyrektorzy przedstawili rozwiązania organizacyjne, które ich zdaniem w największym stopniu wpływały na podniesienie jakości kształcenia w zakresie przedmiotów objętych kontrolą. W szkołach baletowych wskazywano współpracę z instytucjami kultury, dzięki której uczniowie doskonalili praktykę sceniczną oraz systemowe zmiany nauczycieli w trakcie 9-letniego cyklu kształcenia.

W szkołach muzycznych były to najczęściej warsztaty dla uczniów (w których udział potwierdziło około 60% uczniów), organizowane przez szkołę konkursy, prezentacje postępów uczniów obserwowane przez nauczycieli sekcji, formy doskonalenia w których uczestniczyli nauczyciele oraz stworzenie warunków do koncertowania dla uczniów (co potwierdziło ponad 80% uczniów). W części szkół podkreślano wieloaspektową współpracę z kadrą akademicką, pomoc udzielaną uczniom przez specjalistów w zakresie nauczania danego przedmiotu, a także pomoc dla uczniów, rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów społecznych i psychologicznych. W szkołach plastycznych (jak wynika z analizy wniosków pokontrolnych) rozwiązania organizacyjne wspierające efektywność kształcenia to najczęściej organizacja plenerów i warsztatów, realizacji różnorodnych projektów oraz liczebność uczniów w grupach umożliwiającą swobodne wykonywanie ćwiczeń oraz korektę prac. W LSP w Bydgoszczy podkreślono pozytywny wpływ planowej zmiany nauczyciela rysunku i malarstwa podczas cyklu kształcenia, współpracy z instytucjami kultury oraz cyfrowego portfolio.

5. Analiza tygodniowych planów zajęć potwierdza najczęściej ich prawidłowość, choć czasami w szkołach muzycznych (szczególnie w odniesieniu do uczniów klasy dyplomowej) występuje niezgodność z §11.1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek artystycznych, z którego wynika, że godzina lekcyjna w uzasadnionych przypadkach może trwać od 30 do 60 minut..., ponieważ lekcje trwają 90 minut.
W szkołach plastycznych i baletowych stosuje się podział zajęć lekcyjnych na bloki zajęć ogólnokształcących i zawodowych.
Podkreślić należy, że przerwy pomiędzy zajęciami zawodowymi a lekcjami ogólnokształcącymi w szkołach baletowych są według około połowy uczniów zbyt krótkie, aby przebrać się i zjeść posiłek. Ze względu na stosunkowo wysoką liczbę uczniów zgłaszających ten problem warto, aby poszczególne szkoły przeanalizowały szczegółowe dane znajdujące się w załączniku, z myślą o podjęciu działań naprawczych.
6. Jak wynika z wniosków pokontrolnych w szkołach baletowych i plastycznych w okresie objętym kontrolą odbyły się niemalże wszystkie lekcje rysunku i malarstwa oraz tańca klasycznego. Natomiast w szkołach muzycznych liczba niezrealizowanych lekcji gry na instrumentach smyczkowych mieściła się w przedziale do 38% (jednostkowy, choć niemniej ważny przypadek), przy czym najczęściej wskazywano lekcje skrzypiec.
Należy podkreślić, że w znacznej części szkół taka analiza prowadzona była po raz pierwszy z powodu kontroli i nie jest stałą praktyką, mimo pomocy, jaką stanowią funkcje dzienników elektronicznych. W szkołach muzycznych istnieją tzw. „procedury przekładania zajęć dydaktycznych”. Nie zawsze jednak podlegają one nadzorowi dyrektora szkoły.
7. Sposób organizacji zadań dydaktycznych podczas pracy zdalnej wynikającej z zagrożenia epidemicznego był na ogół zgodny z obowiązującym prawem, choć w jednej ze szkół baletowych opierał się na ogólnikowych procedurach wewnętrznych. Dyrektorzy części szkół podkreślali trudności organizacyjne i techniczne podczas zawieszenia nauki stacjonarnej, brak koncertów, popisów, konkursów, w których uczniowie uczestniczyli realnie oraz konsekwencje wynikające z zerwania bezpośrednich relacji. Informacje pochodzące od dyrektorów szkół i analizy dokumentacji wskazują, że najlepiej technologicznie przygotowane były szkoły plastyczne, w których część rozwiązań weszła na stałe do praktyki szkolnej.
8. Warto podkreślić, że zdecydowana większość uczniów wszystkich typów szkół stwierdziła, że lubi lekcje przedmiotów, które w roku szkolnym 2022/2023 objęte były kontrolami przebiegu procesów dydaktycznych i efektów kształcenia.

W odniesieniu do organizacji nauki gry na instrumentach smyczkowych, tańca klasycznego i rysunku i malarstwa w sformułowano 8 zaleceń (głównie w szkołach muzycznych i plastycznych) dotyczących:

- 1) modyfikacji planu pracy szkoły i tygodniowego planu zajęć dydaktycznych pod kątem dostosowania do potrzeb i możliwości uczniów, z uwzględnieniem ich opinii o organizacji planu lekcji,
- 2) doskonalenia sposobu informowania o możliwości udziału w warsztatach, konkursach i oraz innych formach prezentacji publicznych,

- 3) poszerzenia zapisów dotyczących rocznego materiału nauczania oraz przebiegu pracy w ciągu roku, zgodnie z rozporządzeniem MKiDN z dnia 21.12.2017 w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania (§3),
- 4) uzupełnienia listy kandydatów przyjętych i nieprzyjętych, zgodnie z ustawą Prawo oświatowe (art. 158 ust. 4).

V. Warsztat pracy nauczycieli nauki gry na instrumentach smyczkowych, tańca klasycznego oraz rysunku i malarstwa

Informacji o warsztacie pracy nauczycieli dostarczyli dyrektorzy szkół, powołując się między innymi na:

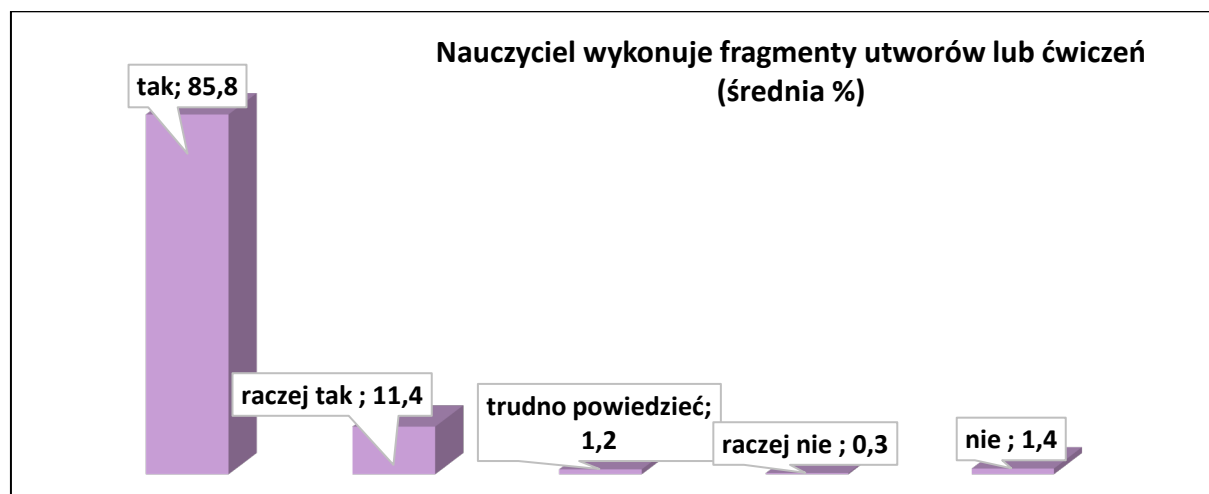
- 1) wyniki sprawowanego przez siebie nadzoru pedagogicznego,
- 2) sprawozdania z pracy sekcji,
- 3) działania wspierające realizację podstawy programowej z przedmiotów objętych kontrolą, a zwłaszcza związane z doskonaleniem zawodowym nauczycieli i tworzeniem optymalnych warunków do ich pracy.

Analogicznych informacji dostarczyła dokumentacja, dotycząca między innymi programów nauczania, nadzoru pedagogicznego i udziału nauczycieli w różnych formach doskonalenia zawodowego.

Podczas rozmów z dyrektorami i analizy dokumentacji poszukiwano przykładów analizowania wpływu udziału nauczycieli w doskonaleniu zawodowym na wyniki dydaktyczne i rozwój uczniów oraz wpływu nadzoru pedagogicznego na modyfikacje i innowacje w pracy nauczycieli.

Istotnym źródłem informacji o warsztacie pracy nauczycieli były obserwacje lekcji, podczas których zespoły kontrolujące zwracały uwagę na metody pracy i użyteczność środków dydaktycznych, wykorzystywanych na danych lekcjach.

Dopełnieniem powyższych były odpowiedzi uczniów szkół muzycznych na pytanie dotyczące wykonywania przez nauczycieli fragmentów utworów lub ćwiczeń jako metody pracy na lekcji.

Dane zebrane podczas kontroli posłużyły do przedstawienia struktury zatrudnienia i stopni awansu zawodowego nauczycieli gry na instrumentach smyczkowych, nauczycieli rysunku i malarstwa oraz nauczycieli tańca klasycznego w OSB.

Odsetek nauczycieli gry na instrumentach smyczkowych zatrudnionych w wymiarze	
całego etatu i więcej	47%
½ etatu i więcej	43%
do ½ etatu	10%

Odsetek nauczycieli gry na instrumentach smyczkowych zgodnie ze stopniami awansu zawodowego	
odbywający przygotowanie do zawodu nauczyciela/ kontraktowi	20%
mianowani	35%
dplomowani	45%

Odsetek nauczycieli rysunku i malarstwa zatrudnionych w wymiarze	
Całego etatu i więcej	80%
½ etatu i więcej	13%
Do ½ etatu	7%

Odsetek nauczycieli rysunku i malarstwa zgodnie ze stopniami awansu zawodowego	
Nauczyciele odbywający przygotowanie do zawodu nauczyciela/kontraktowi	22%
Mianowani	18%
Dyplomowani	60%

Odsetek nauczycieli tańca klasycznego zatrudnionych w wymiarze	
Całego etatu i więcej	65%
½ etatu i więcej	33%
Do ½ etatu	2%

Odsetek nauczycieli tańca klasycznego zgodnie ze stopniami awansu zawodowego	
Nauczyciele odbywający przygotowanie do zawodu nauczyciela/kontraktowi	33%
Mianowani	35%
Dyplomowani	32%

Wnioski:

1. Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że wymiar zatrudnienia nauczycieli wszystkich typów szkół, ich stopnie awansu zawodowego oraz niejednokrotnie doświadczenie akademickie wskazują na wysokie kwalifikacje i możliwości pełnego zaangażowania w nie tylko w pracę dydaktyczną, ale również w realizację innych zadań sekcji i poszczególnych szkół.
2. Nauczyciele otrzymują wsparcie swoich szkół w realizacji podstawy programowej. Były to działania skoncentrowane najczęściej na:
  - a) zapewnieniu właściwych warunków lokalowych i wyposażenia,
  - b) zapewnieniu dostępu do doskonalenia zawodowego w zakresie nauczanego przedmiotu (w tym lekcje otwarte, warsztaty) i ponadprzedmiotowego,
  - c) pomocy w udziale i w organizacji takich form pracy pozalekcyjnej jak konkursy, plenery, audycje, projekty (w szkołach plastycznych), wystawy prac uczniowskich, wycieczki i warsztaty, uwzględniające współpracę z instytucjami kultury,
  - d) dostarczeniu informacji dotyczącej postępów i rozwoju uczniów poprzez organizację różnych form, które je sprawdzają.

Pozytywny wpływ doskonalenia zawodowego nauczycieli na szeroko rozumiane efekty pracy dydaktycznej wynika zazwyczaj z deklaracji dyrektorów szkół, ponieważ brakuje rozwiązań i narzędzi, które byłyby użyteczne w badaniu tego zagadnienia.
3. Kolejnym zagadnieniem związanym z warsztatem pracy nauczycieli był nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektora szkoły, w tym obserwacje lekcji. W części szkół objętych tegoroczną kontrolą był on sprawowany zgodnie z prawem i dobrą praktyką. Były też szkoły, w którym plan nadzoru pedagogicznego stanowił jedynie biurokratyczny konstrukt, bez związku z działaniami nadzorczymi (w tym obserwacjami lekcji), sprawozdanie z jego realizacji zawierało głównie listę sukcesów i uogólniające stwierdzenia. Taka informacja nie stanowiła podstawy dla wyników

i wniosków przekazywanych radom pedagogicznym. Tym samym uchybiono kompetencji rady pedagogicznej, dotyczącym ustalenia sposobu ich wykorzystania w celu doskonalenia pracy szkoły.

4. Obserwacje lekcji prowadzone podczas kontroli pozwoliły stwierdzić, że praca dydaktyczna, a szczególnie metody pracy nauczycieli, dobór ćwiczeń i wskazówki były w pełni dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów i uczennic, niezależnie od typu szkoły. Podkreślić należy profesjonalizm części nauczycieli w opisie i planowaniu lekcji, co warto wykorzystać w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli.
5. Analiza programów nauczania zajęć edukacyjnych: gra na skrzypcach, gra na altówce, gra na wiolonczeli, gra na kontrabasie wskazuje, że są one zazwyczaj opracowane przez nauczyciela gry na danym instrumencie lub zespoły nauczycieli. Jedynie w szkole muzycznej w Rzeszowie każdy z analizowanych programów nauczania jest efektem współpracy zespołu nauczycieli tej szkoły. Również wyjątkowo w jednej ze szkół korzystano z programu nauczania gry na skrzypcach pozyskanego z innej szkoły.

W odniesieniu do programów nauczania w szkołach muzycznych sformułowano 8 zaleceń, które dotyczyły:

- a) aktualizacji podstawy prawnej programów,
- b) dostosowania tytułów programów nauczania do brzmienia wynikającego z §1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 marca 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego,
- c) dostosowania treści programów nauczania (w zakresie celów nauczania i konsekwentnie dalszych części programu) do zapisów rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego,
- d) uzupełnienia programów o opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania wynikających z podstaw programowych.

W szkołach plastycznych np. w Koszalinie funkcjonują programy nauczania rysunku i malarstwa opracowane przez nauczycieli szkoły, jednak częściej są one pozyskane z innej szkoły. Najbardziej popularnym jest program nauczania przedmiotu rysunek i malarstwo autorstwa Jerzego Mierziwiaka. Programowi nauczania towarzyszyły na ogół rozkłady nauczania, które w połączeniu z dziennikiem elektronicznym ułatwiały monitorowanie podstawy programowej.

W szkolnym zestawie programów nauczania szkół plastycznych objętych kontrolą zazwyczaj znajdowały się programy nauczania przedmiotu dla cykli cztero- i pięcioletniego.

W odniesieniu do programów nauczania w szkołach plastycznych wydano jedno zalecenie dotyczące aktualizacji podstawy prawnej.

W szkołach baletowych dominowały programy nauczania opracowane przez nauczycieli tańca klasycznego, które najczęściej były prawidłowe pod względem formalnym i merytorycznym. Podobnie jak w szkołach plastycznych często uzupełnione były o rozkład nauczania lub roczny plan pracy.

Tylko w przypadku jednej szkoły zalecono uzupełnienie programu o opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania wskazanych w obowiązującej podstawie programowej.

6. Podkreślić należy potrzebę wzmocnienia działań kierowników sekcji skoncentrowanych realizacji programów nauczania, udokumentowanych, statystycznych i merytorycznych analizach warsztatu pracy nauczycieli, efektów pracy dydaktycznej i innych działaniach wynikających z nadzoru pedagogicznego, co byłoby istotną pomocą w planowaniu i modyfikacji pracy szkoły.

W odniesieniu do warsztatu pracy nauczycieli i nadzoru pedagogicznego sformułowano 17 zaleceń, dotyczących:

- 1) wdrożenia systemu formułowania wniosków z nadzoru pedagogicznego w zakresie przebiegu i procesu kształcenia i efektów kształcenia,
- 2) formułowania wniosków w zakresie wpływu udziału nauczycieli w doskonaleniu zawodowym na wyniki i sukcesy uczniów,
- 3) zintensyfikowania udziału nauczycieli w doskonaleniu zawodowym,
- 4) dostosowania protokołów i uchwał rady pedagogicznej do zapisów działu VI rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej,
- 5) sposobu monitorowania realizacji podstawy programowej.

VI. Działania szkoły i nauczycieli wspierające postępy uczniów

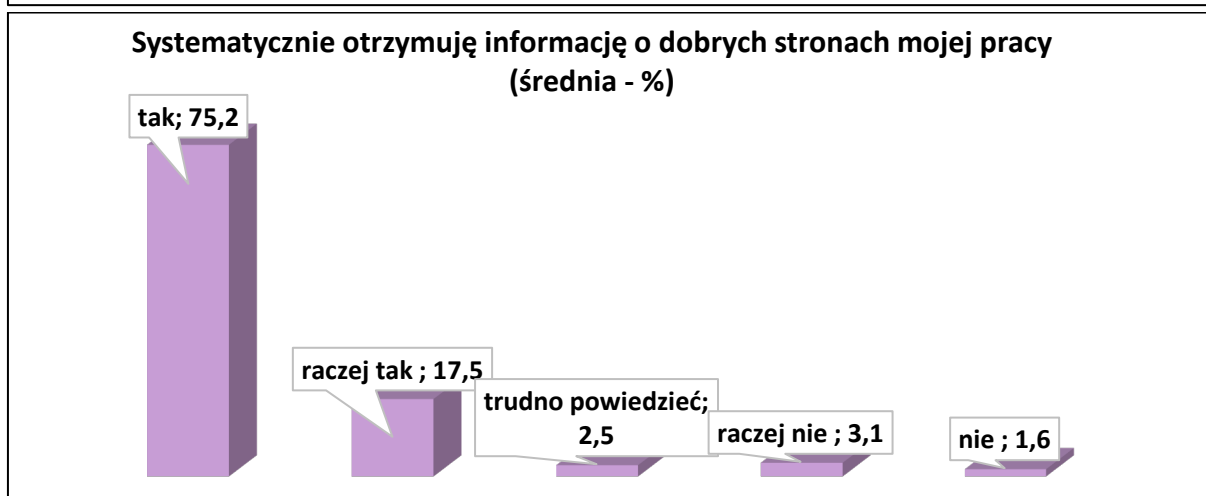
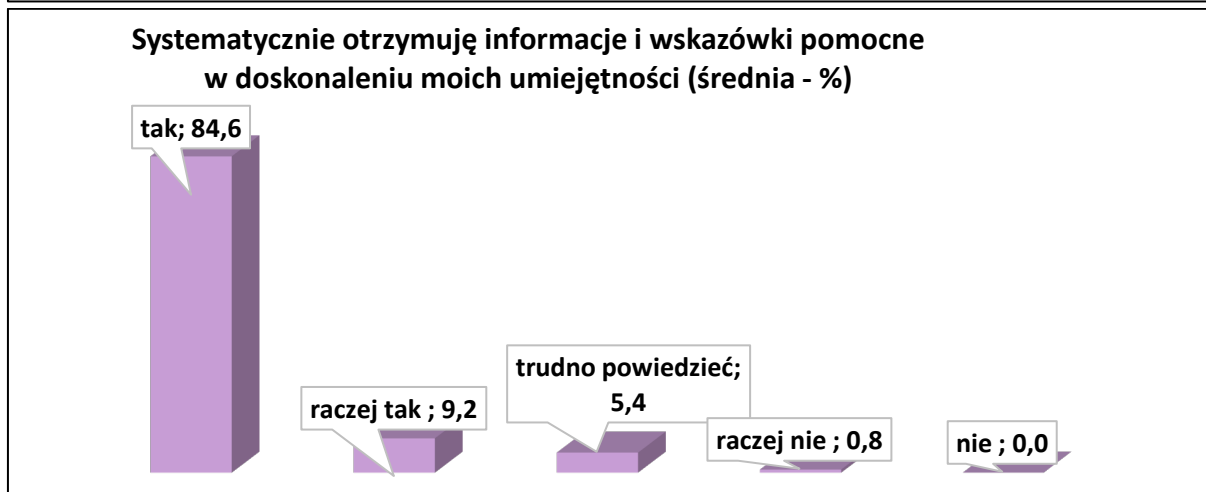
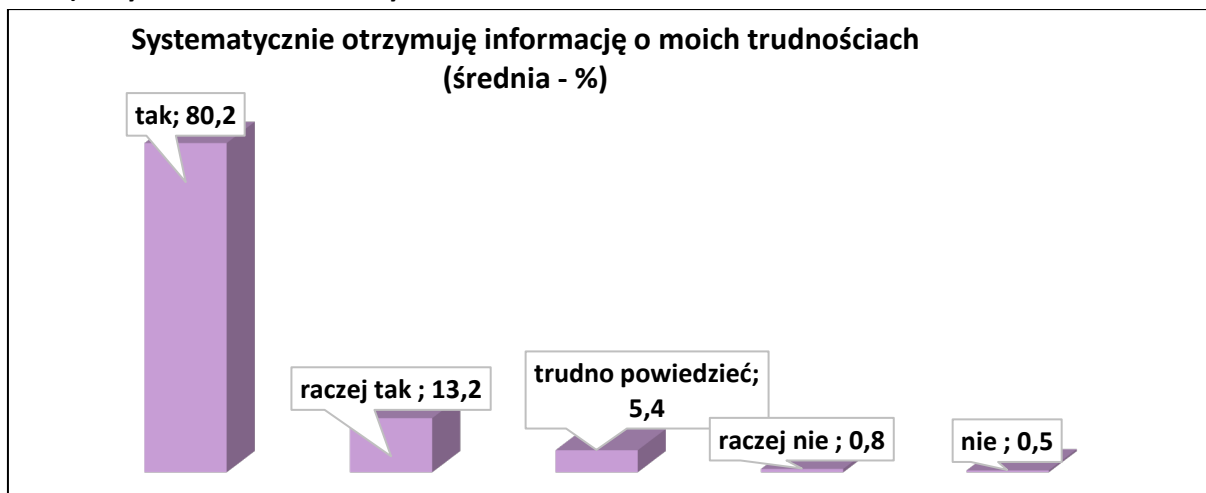
Podstawowym źródłem informacji o działaniach szkoły i nauczycieli na rzecz postępów uczniów są badania ankietowe skierowane do uczniów, w których odnosili się do zagadnień związanych z wpływem ocen (szczególnie z egzaminu promocyjnego) na ich pracę, wartości informacji zwrotnej oraz pomocy nauczycieli niezbędnej do samodzielnej realizacji zadań i planowania nauki.

Podobne informacje pochodziły z obserwacji lekcji, podczas których zespoły kontrolne zwracały uwagę na to, czy nauczyciele upewniali się, w jakim stopniu jasne i użyteczne dla uczniów były ich wskazówki, instrukcje, ćwiczenia i ustalenia dotyczące samodzielnej pracy.

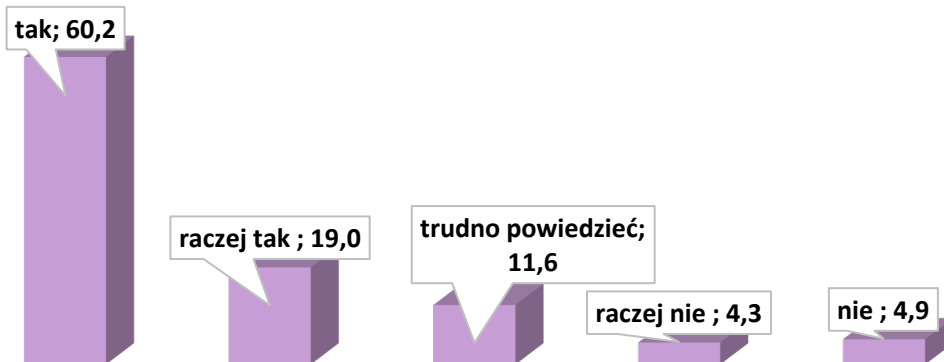
Podczas wywiadu z dyrektorami szkół odnoszono się do systematyczności i efektywności działań szkoły i nauczycieli związanych z monitorowaniem, diagnozowaniem, analizowaniem postępów i osiągnięć uczniów oraz wykorzystaniem pochodzących stąd wyników do formułowania wniosków i rekomendacji na rzecz doskonalenia pracy dydaktycznej w nauczaniu przedmiotów objętych kontrolą.

Analiza dokumentacji dostarczyła informacji o wymaganiach edukacyjnych z tych przedmiotów, projakościowym wykorzystaniu wyników oceniania wewnątrzszkolnego oraz o udziale uczniów w różnych formach oceniania zewnętrznego (przeglądy, konkursy, warsztaty, wystawy) odbywających się poza szkołą.

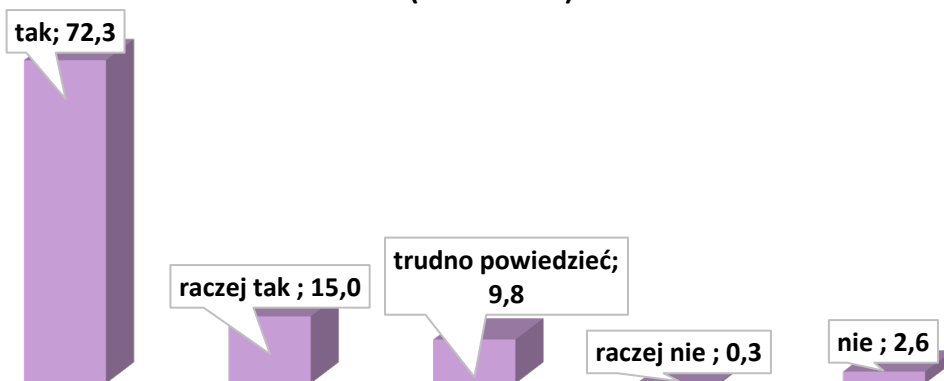
a) wyniki badań ankietowych uczniów SM II st. i OSM II st.

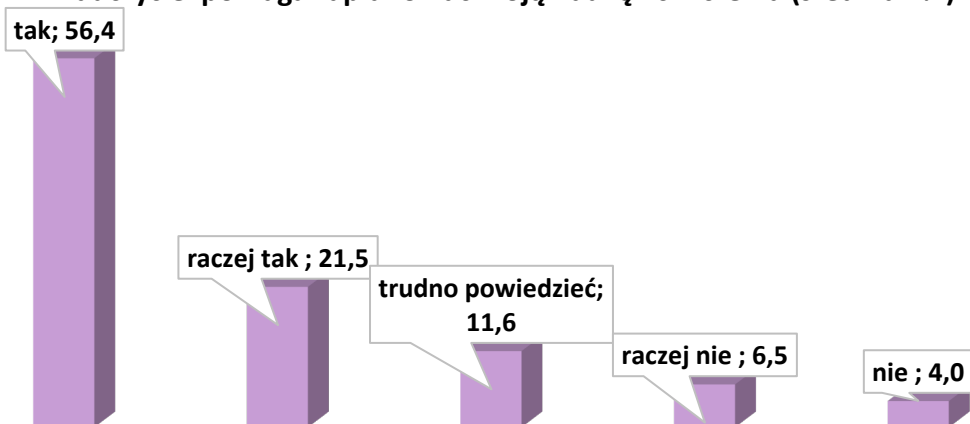
Ocena z przestuchań, egzaminów promocyjnych jest dla mnie informacją jak mam dalej się uczyć (średnia - %)

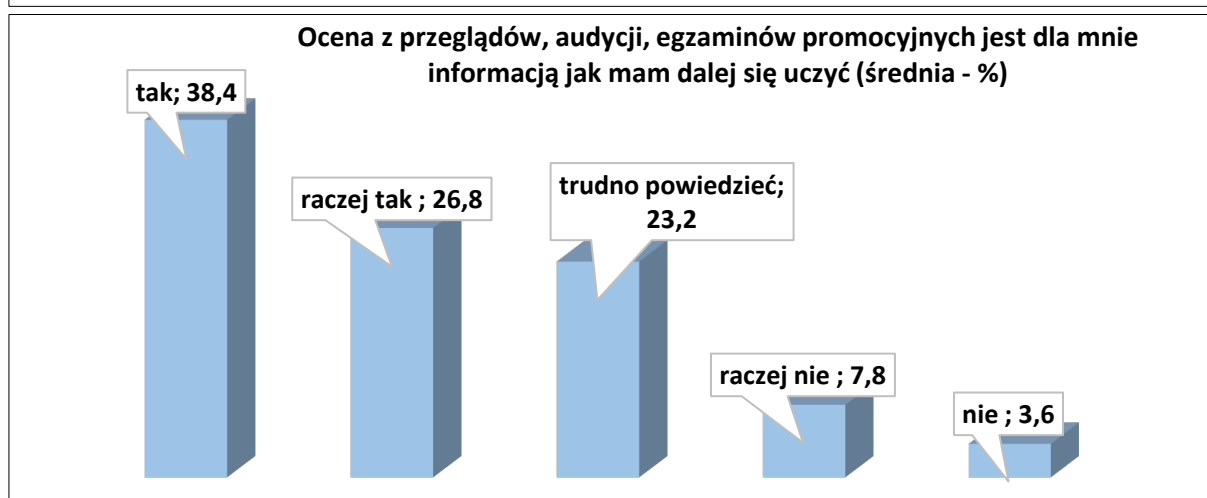
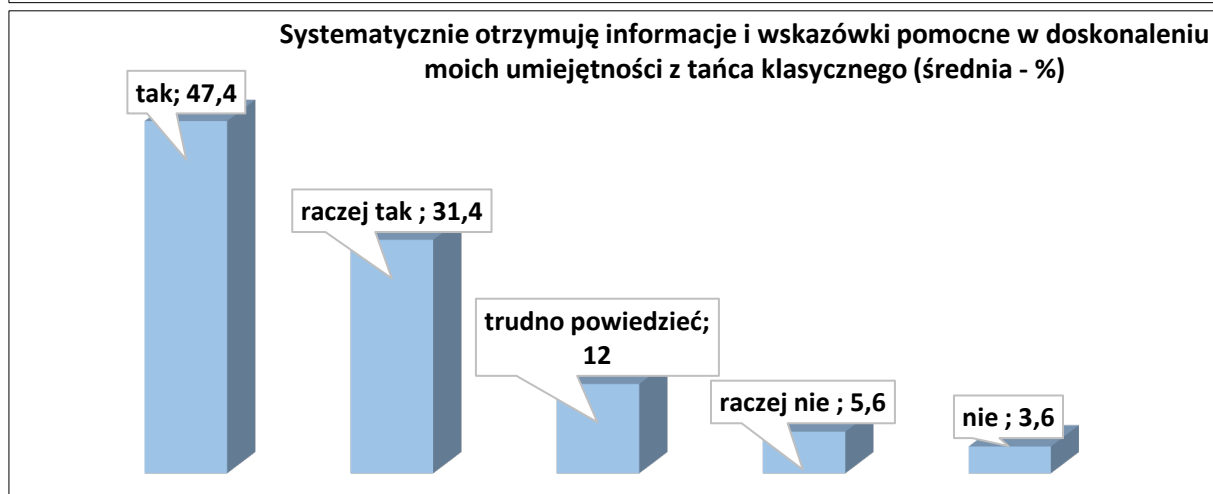
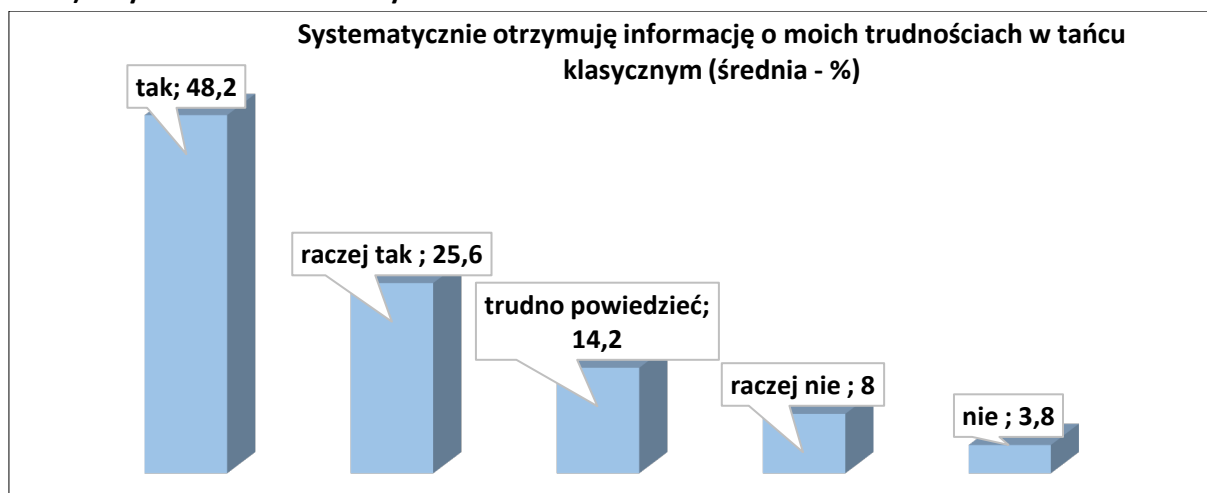
Nauczyciel pomaga mi znaleźć mój najlepszy sposób uczenia się i ćwiczeń (średnia - %)

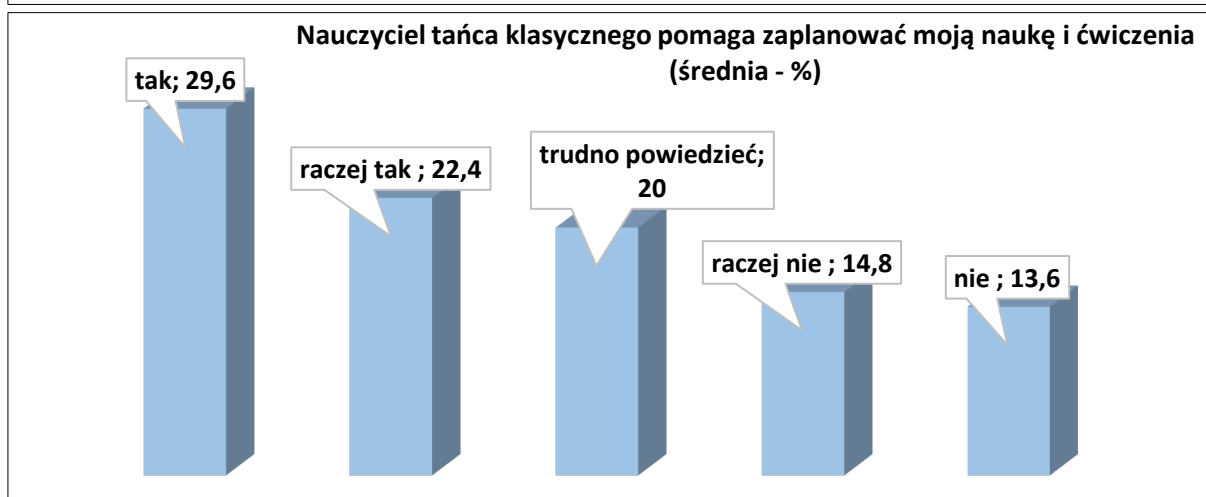
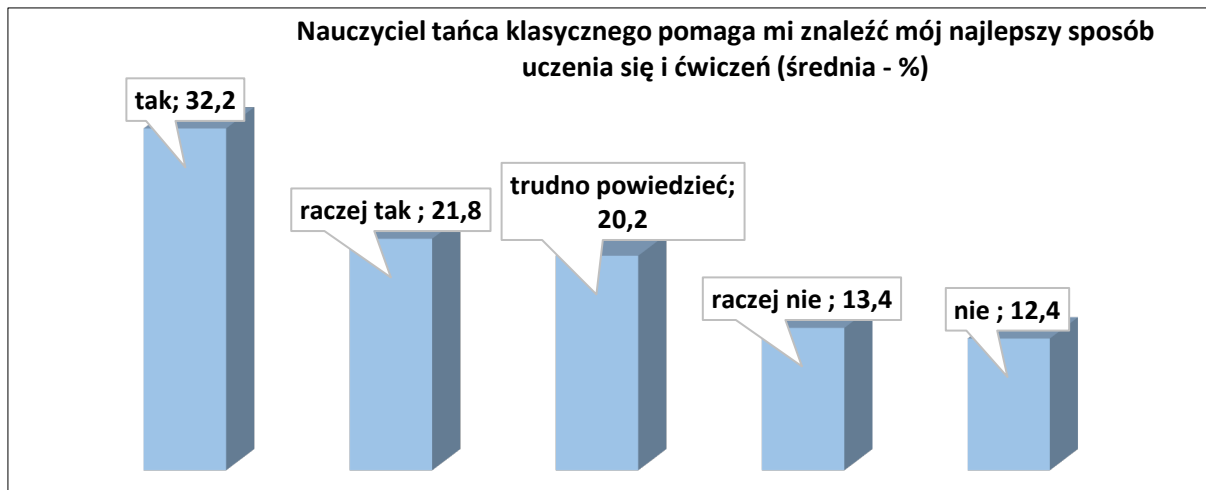

Nauczyciel pomaga zaplanować moją naukę i ćwiczenia (średnia - %)

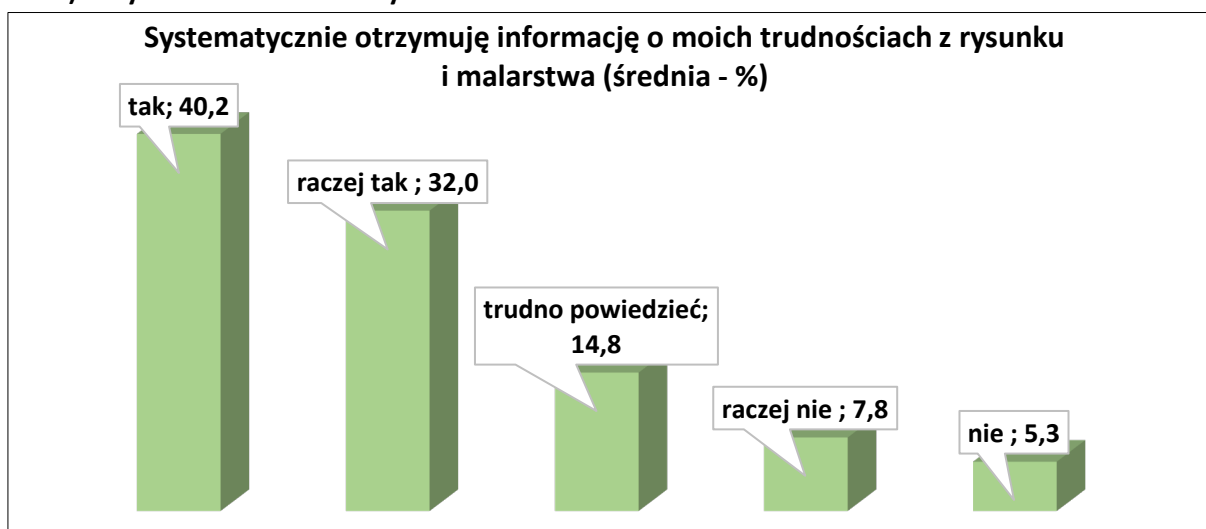

b) wyniki badań ankietowych uczniów OSB

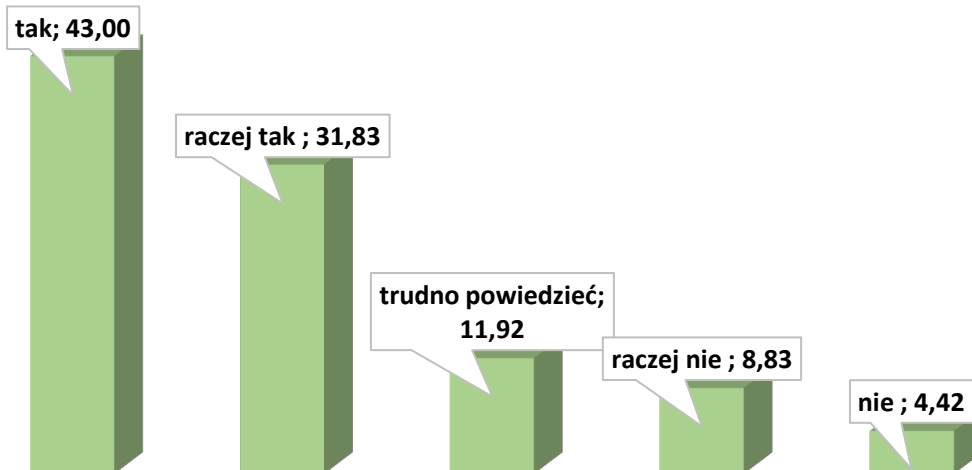

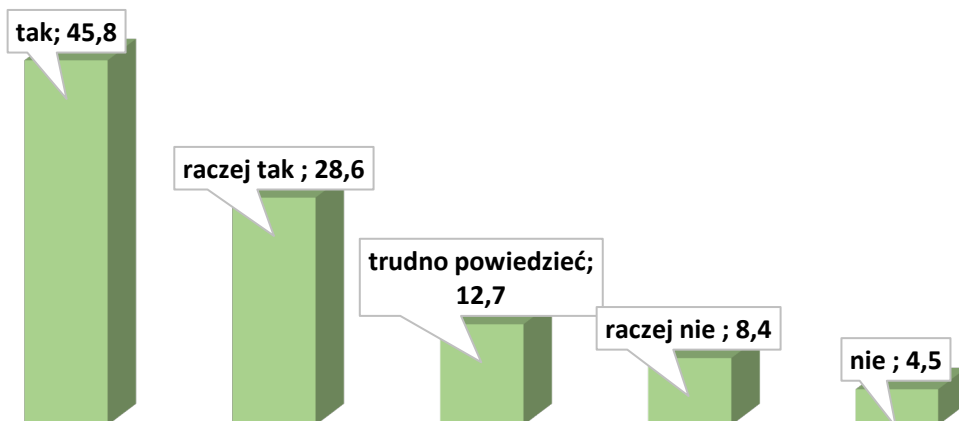
c) wyniki badań ankietowych uczniów LSP

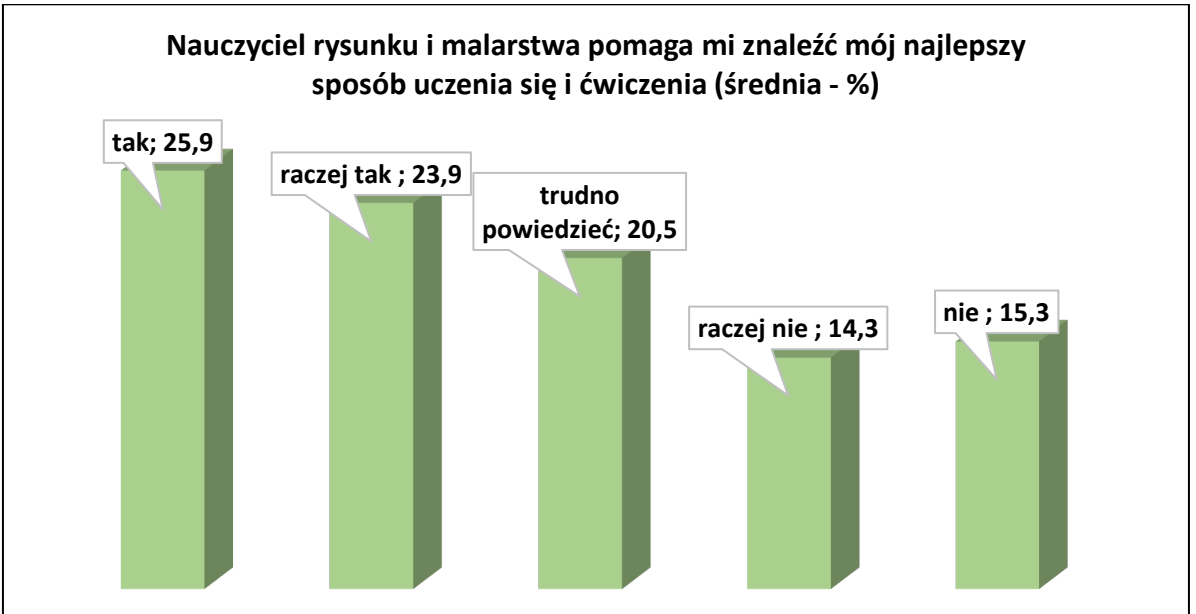
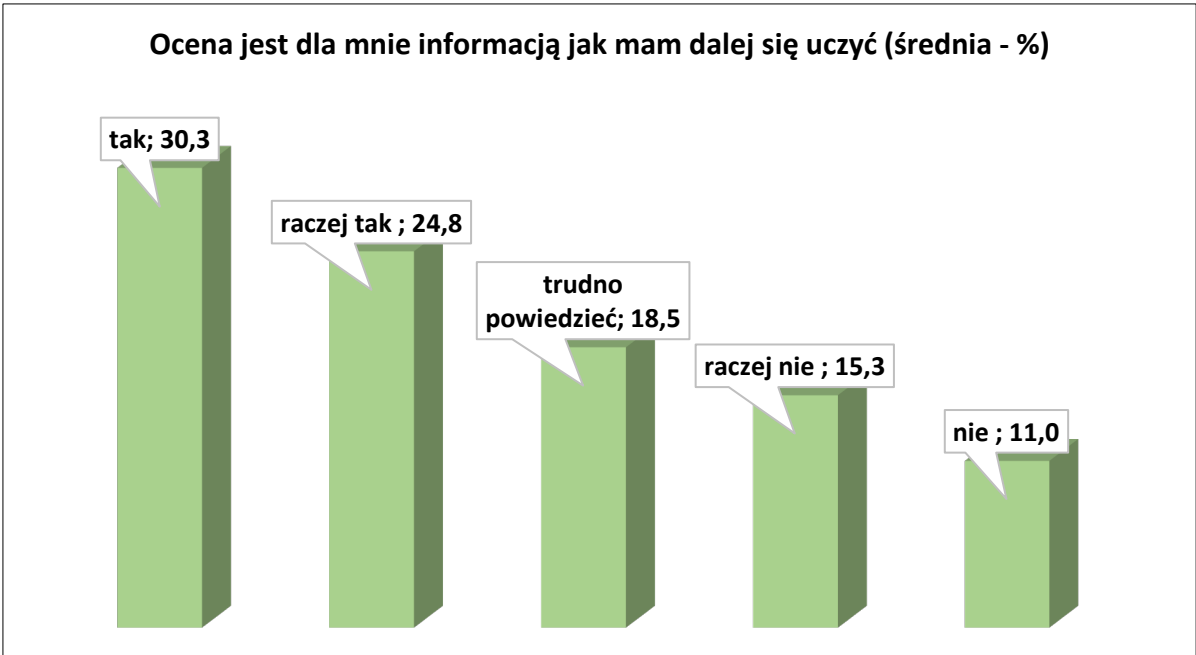
Systematycznie otrzymuję informację i wskazówki pomocne w doskonaleniu moich umiejętności z rysunku i malarstwa (średnia - %)

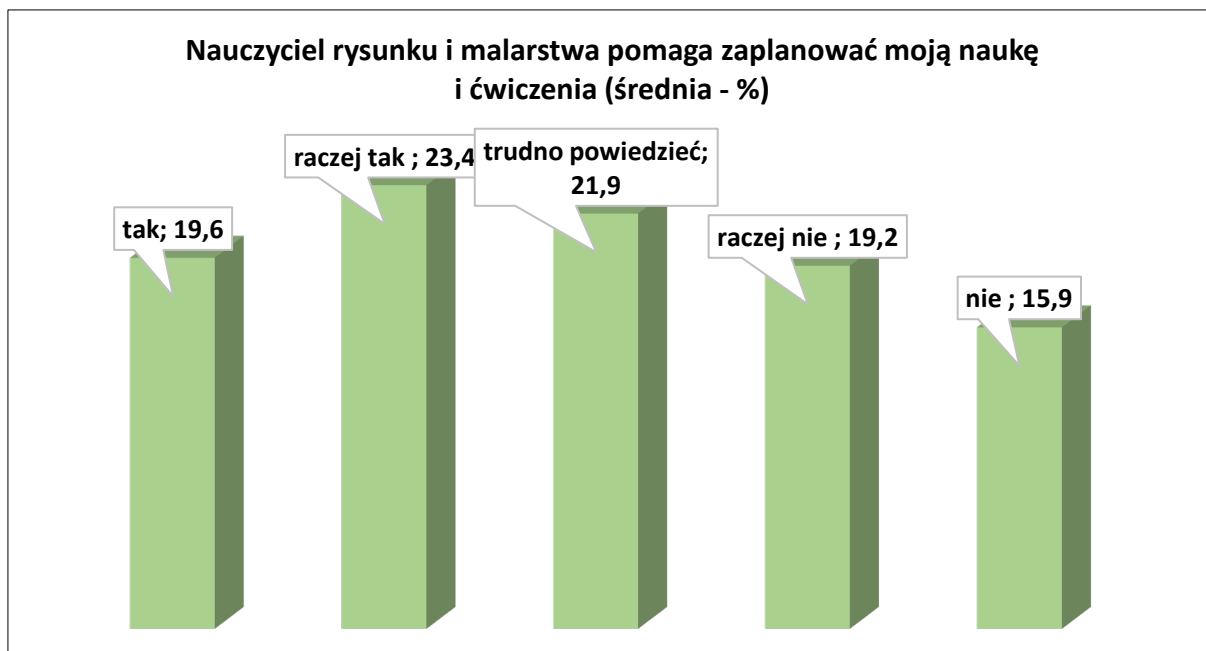

Systematycznie otrzymuję informację o dobrych stronach mojej pracy z rysunku i malarstw (średnia - %)

Wnioski

1. Wyniki badań ankietowych, które dotyczyły działań nauczycieli pomocnych w osiągnięciu postępów wskazują że:
  - a) uczniowie bardzo wysoko i wysoko oceniają informację nauczycieli o indywidualnych trudnościach i mocnych stronach ich pracy oraz wskazówki pomocne w doskonaleniu umiejętności. Najbardziej są o tym przekonani uczniowie szkół muzycznych (około 90%). Pozytywne zdanie na ten temat miało prawie 80% uczniów szkół baletowych i ponad 70% uczniów szkół plastycznych,
  - b) uczniowie są przekonani o informacyjnym i kształtującym wpływie ocen egzaminów promocyjnych, przeglądów i przesłuchań. Takie zadanie wyraziło około 80% uczniów szkół muzycznych, 65% uczniów szkół baletowych i 55% uczniów szkół plastycznych,
  - c) prawie wszyscy uczniowie szkół muzycznych są przekonani, że nauczyciele pomagają im znaleźć najlepszy sposób uczenia się (prawie 90%) oraz zaplanować naukę i ćwiczenia (prawie 80%). Inaczej to zagadnienie wygląda w oczach uczniów szkół baletowych (analogicznie: 52% i 52% oraz uczniów szkół plastycznych (50% i 43%).

W podsumowaniu można stwierdzić, że sposób oceniania i informowania uczniów o trudnościach i mocnych stronach ich pracy oraz wskazówki zyskały dużą akceptację uczniów szkół wszystkich typów. Natomiast widoczna jest różnica dotycząca pomocy w planowaniu nauki i znalezieniu najlepszego sposobu uczenia się, wynikająca zapewne z indywidualnego i grupowego systemu dydaktycznego. Warto więc, aby nauczyciele szkół plastycznych i baletowych wykorzystali doświadczenia pracujących w systemie indywidualnym nauczycieli szkół muzycznych. O tym, że są takie możliwości świadczą obserwacje lekcji we wszystkich typach szkół, z których wynika, że działania nauczycieli pozytywnie wpływają na rozwój uczniów i niwelowanie bieżących trudności oraz przygotowują ich do samodzielnej pracy.

2. Podczas tegorocznych kontroli odniesiono się do diagnoz postępów i rozwoju uczniów, analizowania ich wyników, a w konsekwencji formułowania rekomendacji do dalszej pracy.

W odniesieniu do tego zagadnienia stwierdzić należy, że w szkołach muzycznych merytoryczna analiza postępów i rozwoju uczniów prowadzona była najczęściej indywidualnie przez nauczycieli przedmiotów, co wynikało z deklaracji dyrektorów szkół. Analiza taka wykorzystywana była do planowania i realizacji indywidualnych zadań dydaktycznych, w zakresie repertuaru i wykonania, przydzielania dodatkowych godzin dydaktycznych oraz udzielania wsparcia adekwatnego do potrzeb uczniów. Rzadko skutkowały systemowymi modyfikacjami i innowacjami.

W szkołach baletowych analizy takie (często w oparciu o systematyczne nagrania egzaminów i występów) prowadzone były wspólnie i indywidualnie przez nauczycieli tańca klasycznego i w każdej ze szkół skutkowały innowacjami, związanymi z organizacją pracy dydaktycznej, wprowadzeniem nowych technik tanecznych lub wyposażeniu gabinetów odnowy lub fizjoterapii. W szkole baletowej w Bytomiu realizowano eksperyment polegający na wydłużeniu cyklu kształcenia o klasy wczesnoszkolne, który został pozytywnie zaopiniowany przez instytucje sprawujące opiekę nad eksperymentem (UMFC w Warszawie oraz AWF w Katowicach). Podobnie analizy postępów i rozwoju uczniów odbywały się w szkołach plastycznych. W liceum sztuk plastycznych w Lublinie przedmiotem badania były efekty zajęć dodatkowych (fakultety z rysunku i malarstwa), pracy z uczniem zdolnym oraz przygotowań uczniów do udziału w konkursach.

Podczas tegorocznych kontroli nie znaleziono przykładów analiz, wniosków i rekomendacji odnoszących się do egzaminów dyplomowych (co nie znaczy, że nie istnieją), które – choć dotyczą uczniów kończących szkołę – mogłyby w znaczący i pozytywny sposób wpłynąć na bieżącą pracę dydaktyczną.

W podsumowaniu zagadnienia dotyczącego analizy postępów i rozwoju uczniów stwierdzić należy, że:

- a) takie działania dostarczają najbardziej istotnych informacji na temat stopnia realizacji podstawy programowej,
  - b) niezależnie od typu szkoły w większości z nich szwankuje dokumentowanie wyników, wniosków i rekomendacji z nich wynikających, choć ten obowiązek wynika z mało znanego w szkołach artystycznych wymagania 2 opisanego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 roku w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.
3. Często spotykanym problemem w szkołach artystycznych jest forma i treść wymagań edukacyjnych, które powinny dostarczać uczniom informacji o tym, co musi spełnić, aby otrzymać poszczególne oceny klasyfikacyjne śródroczne i roczne. W szkołach muzycznych najczęściej odnoszą się do programu egzaminu promocyjnego, w szkołach plastycznych niekiedy stanowią ogólny opis wymagań, a w części szkół baletowych odnoszą się do warunków fizycznych, które nie powinny być przedmiotem oceny.

W odniesieniu do działań szkoły i nauczycieli wspierające postępy uczniów sformułowano 26 zaleceń, dotyczących:

- 1) wdrożenia systemu formułowania, dokumentowania i pro jakościowego wykorzystywania wniosków i rekomendacji wynikających z analiz osiągnięć i postępów uczniów, w tym z egzaminu dyplomowego,
- 2) dostosowania treści wymagań edukacyjnych do zapisów art. 44zd ust.5b pkt.1 Ustawy o systemie oświaty, tak by zawierały informacje o warunkach otrzymania poszczególnych ocen klasyfikacyjnych

śródrocznych i rocznych,

- 3) modyfikacji statutów szkół w części dotyczącej oceniania wewnątrzszkolnego, a zwłaszcza trybu przedstawiania uczniom i rodzicom informacji o wymaganiach edukacyjnych,
- 4) dostosowania treści uchwał w sprawie klasyfikacji śródrocznej i rocznej do zapisów działu VI rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 roku w sprawie zasad techniki prawodawczej,
- 5) systematycznego oceniania wszystkich uczniów i systematycznego dokumentowania w dzienniku lekcyjnym,
- 6) prawidłowego prowadzenia dokumentacji związanej z ocenianiem.

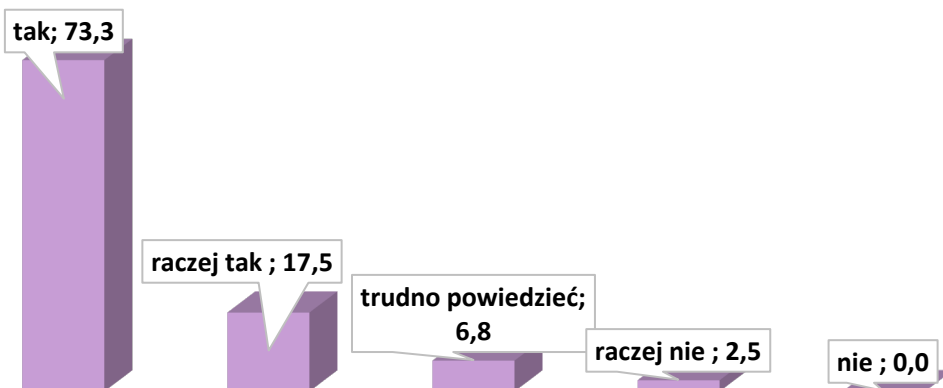
VII. Znajomość celów lekcji oraz wymagań i oczekiwań nauczyciela

Problematyka znajomości celów lekcji oraz wymagań i oczekiwań nauczyciela była analizowana na podstawie informacji pozyskanych poprzez:

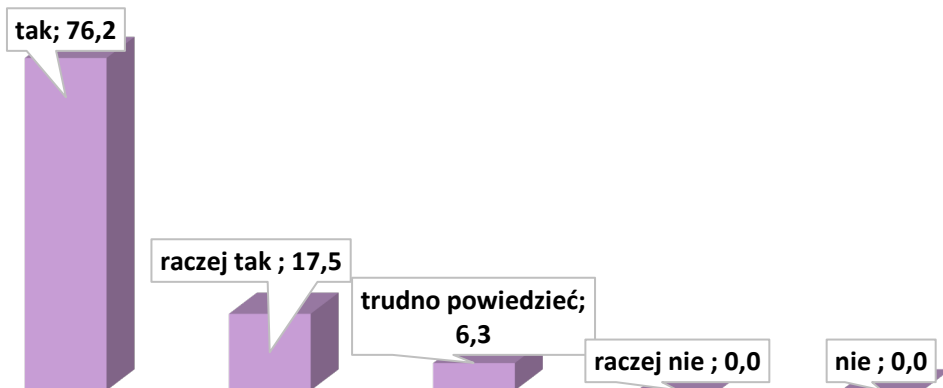
- 1) ankiety skierowane do uczniów,
- 2) obserwacje lekcji skoncentrowane na działaniach nauczycieli związanych z udzielaniem informacji o postępach i trudnościach uczniów, zadaniach i ćwiczeniach doskonalących wiedzę i umiejętności uczniów, zakresie i planie samodzielnej pracy ucznia,
- 3) wywiady z nauczycielami, które de facto były konspektami obserwowanych lekcji zgodnymi z zasadami oceniania kształtującego.

a) wyniki badań ankietowych uczniów SM II st. i OSM II st.

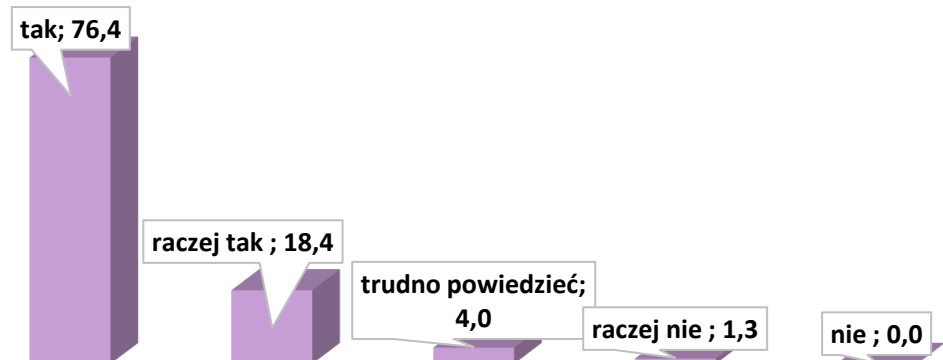
Oczekiwania nauczyciela gry na skrzypcach/gry na altówce/gry na wiolonczeli/gry na kontrabasie są dla mnie jasne (średnia - %)

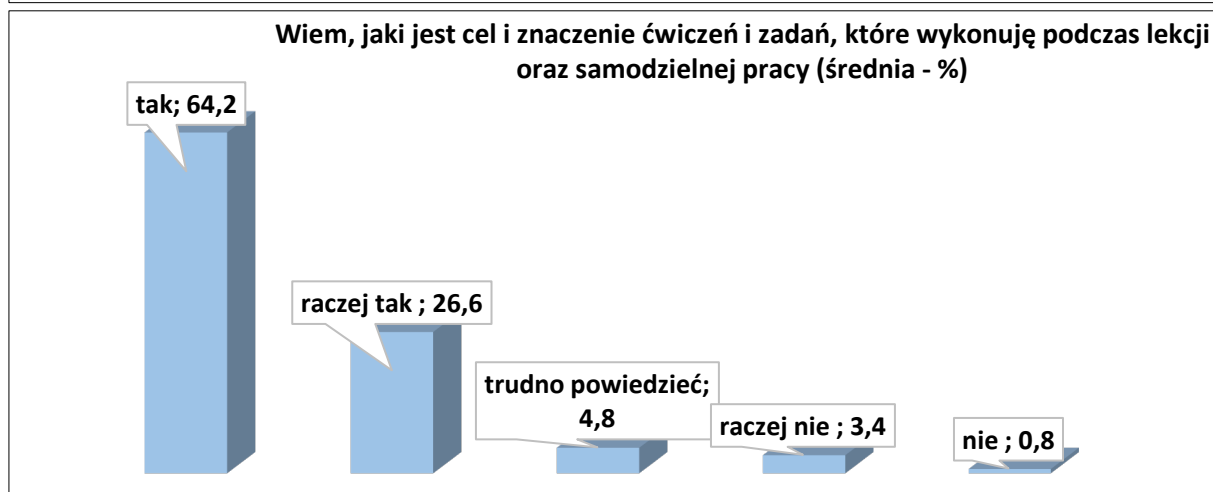
Wymagania edukacyjne z gry na skrzypcach/gry na altówce/gry na wiolonczeli/gry na kontrabasie są dla mnie jasne (średnia - %)

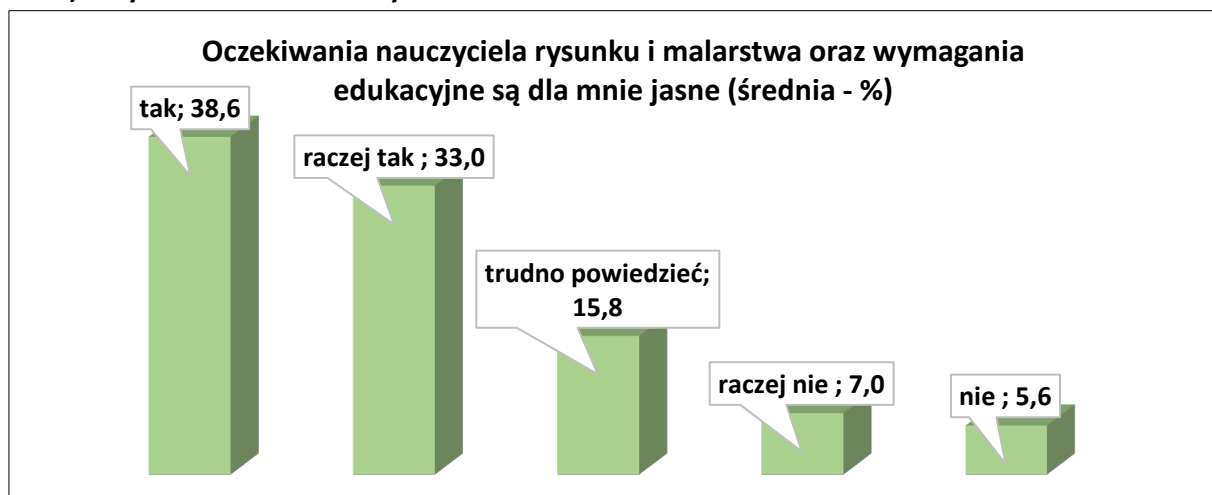
Wiem, jaki jest cel i znaczenie ćwiczeń i zadań, które wykonuję podczas lekcji oraz samodzielnej pracy (średnia - %)

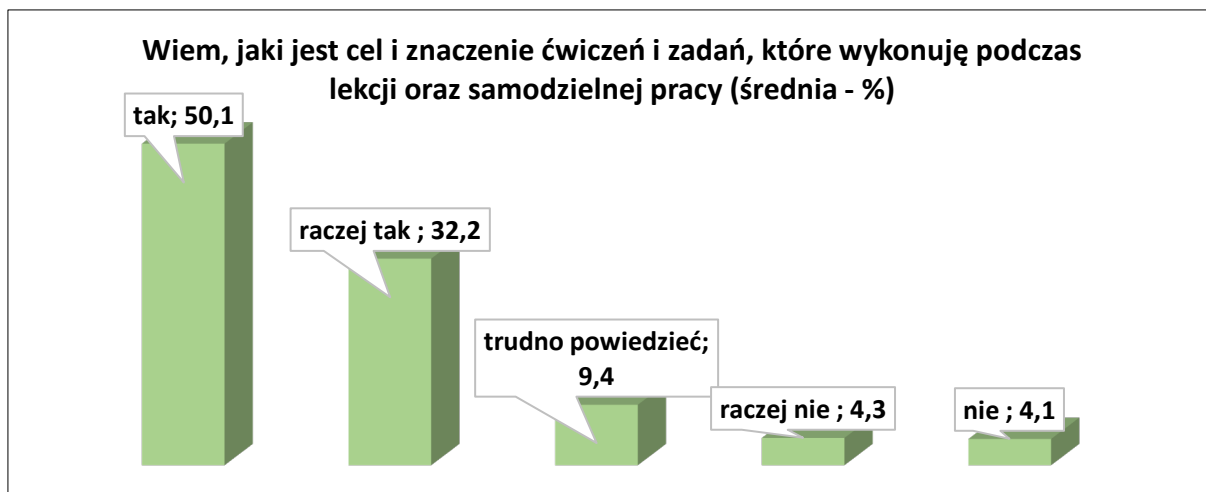

b) wyniki badań ankietowych uczniów OSB

c) wyniki badań ankietowych uczniów LSP

Wnioski

1. Nauczyciele podczas obserwowanych zajęć systematycznie nawiązywali do posiadanych przez uczniów umiejętności oraz nabytej wiedzy. W zrozumieli dla uczniów sposób formułowali cele prowadzonych zajęć oraz sprawdzali sposób ich realizacji.
2. Analiza wyników badań ankietowych uczniów oraz obserwacje lekcji wskazują, że uczniowie w zdecydowanej większości rozumieją oczekiwania nauczycieli i wymagania edukacyjne. Wiedzą również, jakie są cele i użyteczność ćwiczeń i zadań wykonywanych podczas lekcji i pracy samodzielnej. Wynika to nie tylko z profesjonalnych działań nauczycieli, ale także ze specyfiki przedmiotów objętych kontrolą, które obejmują kluczową dla uczniów wiedzę i umiejętności.
3. Podkreślić należy, że mimo formalnych uchybień wymagań edukacyjnych, wskazanych we wniosku nr 3, w zagadnieniu dotyczącym działań szkoły i nauczycieli wspierających postępy uczniów, praktyka informowania i treść wymagań edukacyjnych jest dla uczniów zrozumiała.
4. Analiza wywiadów z nauczycielami/konspektów obserwowanych lekcji pozwala stwierdzić, że zdecydowana większość z nich planowała dane lekcje stosując zasady oceniania kształtującego. Pojawiającą się niekiedy trudnością w planowaniu lekcji było formułowanie pytań kluczowych, których celem jest wzbudzenie u uczniów zainteresowania określoną problematyką, mają one zaciekać na tyle, by uczniowie zechcieli podjąć trud znalezienia na nie odpowiedzi.

W odniesieniu do znajomości celów lekcji oraz wymagań i oczekiwań nauczyciela sformułowano dwa zalecenia, dotyczące:

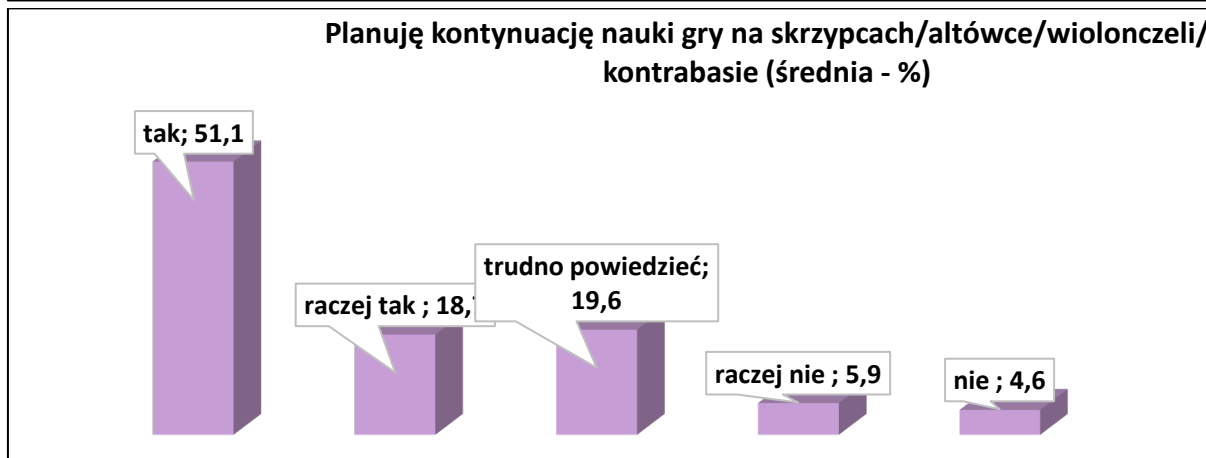
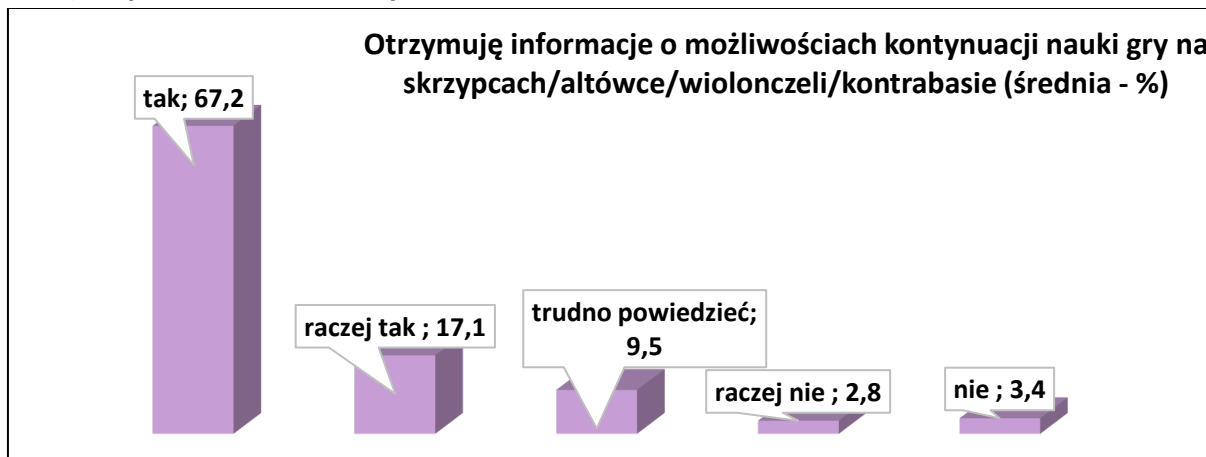
- 1) wzmocnienia wagi kształcenia samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów,
- 2) umożliwienia uczniom i zachęcania ich do wypowiedzania się podczas korekty i oceniania ich prac.

VIII. Pomoc szkoły w planowaniu dalszego kształcenia artystycznego

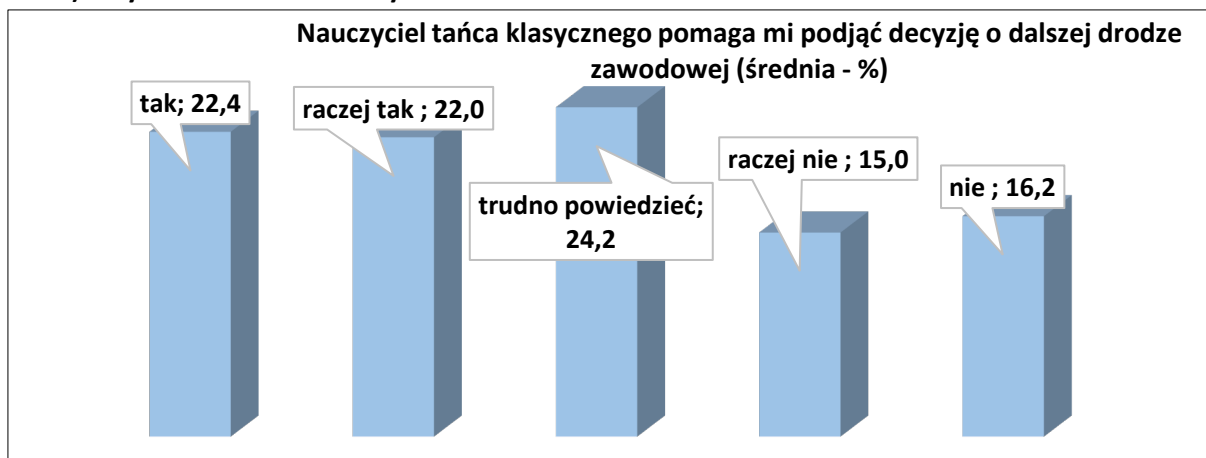
Informacji sposobie i efektywności pomocy szkoły w planowaniu przez uczniów dalszego kształcenia artystycznego dostarczyły wyniki badań ankietowych uczniów oraz wywiady z dyrektorami szkół. Dyrektorzy byli proszeni o wskazanie działań, które w największym stopniu wpływają na decyzje uczniów dotyczące kontynuację nauki na wyższych uczelniach. Najczęstsze w szkołach muzycznych bez pionu

ogólnokształcącego to wsparcie psychologiczne, pomoc w rozwiązywaniu problemów oraz działania budujące poczucie własnej wartości uczniów. Dodatkowo szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólnokształcące prowadzą doradztwo zawodowe, włączając w nie absolwentów szkoły. W jednej ze szkół baletowych zatrudnienie absolwentów w zespołach baletowych wynika w dużej mierze ze starań dyrektora szkoły.

a) wyniki badań ankietowych uczniów SM II st. i OSM II st.

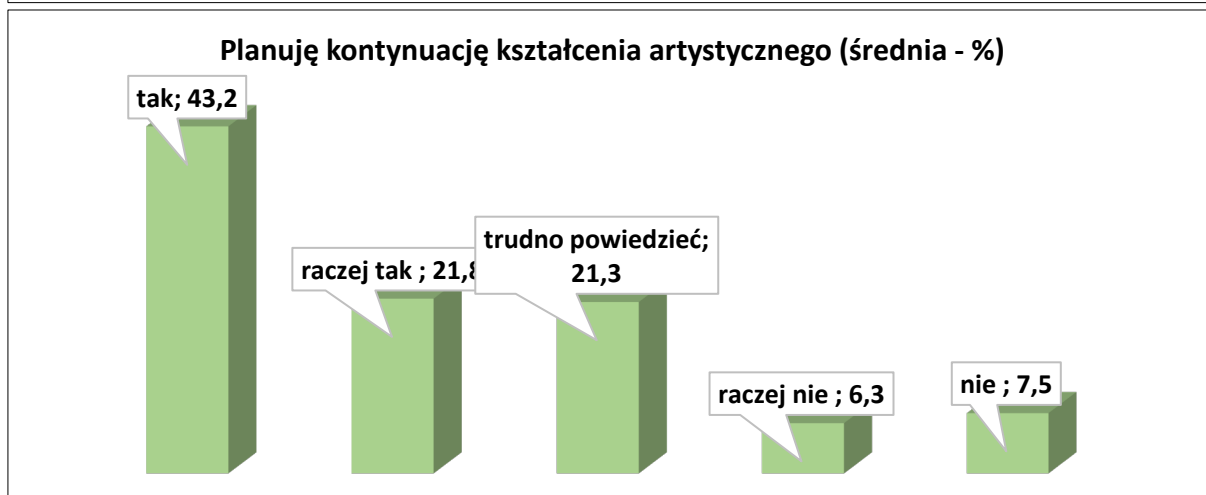
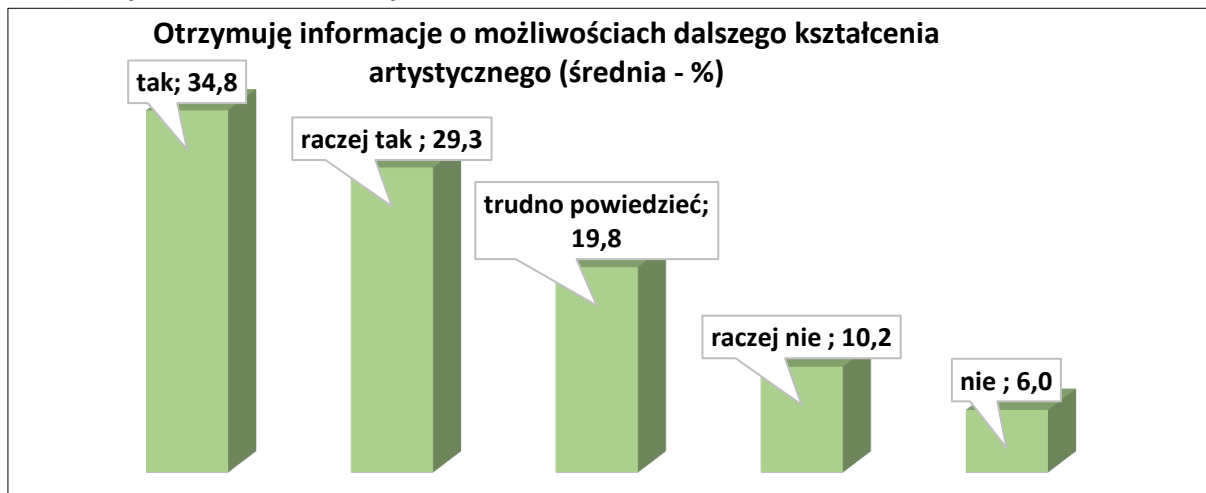

b) wyniki badań ankietowych uczniów OSB

c) wyniki badań ankietowych uczniów LSP

Wnioski

1. Większość uczniów szkół muzycznych i plastycznych potwierdziła, że otrzymuje w szkole informacje na temat możliwości dalszego kształcenia artystycznego, a prawie połowa uczniów szkół baletowych, że nauczyciele pomagają im podjąć decyzje o dalszej pracy zawodowej.
2. Większość uczniów szkół muzycznych i plastycznych zadeklarowała, że planuje kontynuację kształcenia artystycznego, zgodnie ze specjalnością, której uczyli się w szkole. Ze względu na specyfikę kształcenia w zawodzie tancerz, nie zadano takiego pytania uczniom szkół baletowych.
3. Stosunkowo duża liczba uczniów, którzy wybrali odpowiedź „trudno powiedzieć” wynika ze sposobu badania ankietowego, który obejmowała wszystkich uczniów szkoły, również tych z najmłodszych klas, którzy jeszcze nie mieli skystalizowanych planów edukacyjnych.
4. Szkoła i nauczyciele podejmują wiele działań ukierunkowanych na rozwój artystyczny uczniów i umożliwiających im osiągnięcie szeroko rozumianych sukcesów na wyższych etapach kształceniu i rynku pracy.

W odniesieniu do pomocy szkoły w planowaniu dalszego kształcenia sformułowano jedno zalecenie dotyczące potrzeby śledzenia losów absolwentów.

IX. Efekty kształcenia

Podsumowaniem wcześniejszych zagadnień, stanowiących kluczowe elementy procesu kształcenia jest odniesienie się do efektów kształcenia.

Na podstawie danych statystycznych, dostarczonych przez wszystkie szkoły objęte kontrolami organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia ustalono:

- 1) liczbę uczniów poszczególnych szkół, przyjętych do klasy I w latach szkolnych 2020/2021–2022/2023,
- 2) liczbę uczniów poszczególnych szkół, rezygnujących z nauki w latach szkolnych 2020/2021–2022/2023,
- 3) liczbę absolwentów szkół, w latach szkolnych 2020/2021–2022/2023,
- 4) liczbę absolwentów w latach szkolnych 2020/2021–2022/2023, którzy nie przystąpili do egzaminu dyplomowego,
- 5) średni wynik egzaminu dyplomowego.

Podkreślić należy, że dane dotyczące OSB w Poznaniu oraz LSP Zielonej Górze, Dąbrowie Górniczej, Koszalinie oraz Kielcach są o rok wcześniejsze, ponieważ kontrole w tych szkołach odbyły się w roku szkolny 2021/2022.

Dyrektorzy poszczególnych szkół byli proszeni o wyrażenie swoich opinii o mocnych stronach i trudnościach oraz efektach pracy dydaktycznej. Najczęściej wskazywano, że efekty tej pracy są dobre, co jest zasługą bogatej oferty edukacyjnej, wysoko wykwalifikowanej kadry pedagogicznej i dużego zaangażowania nauczycieli w realizację zadań szkoły. Niekiedy podkreślano znaczenie dobrej atmosfery pracy w szkole, wysokiej kultury uczniów. W części szkół podkreślano, że znaczenie ma dobra marka szkoły, wpływająca pozytywnie na rekrutację.

Dyrektorzy części szkół informowali, że utrudnieniem są obciążenia wynikające z realizacji przedmiotów ogólnokształcących i nauki w szkole ogólnokształcącej w przypadku szkół muzycznych II stopnia, co skutkuje rezygnacjami z nauki. Trudnością są również liczne wśród uczniów zagrożenia depresją, spadek motywacji oraz problemy z samodzielną organizacją swojej nauki i ćwiczeń. W szkołach baletowych zagrożeniem jest coraz trudniejsza rekrutacja oraz stosunkowo duży odsetek rezygnacji z nauki.

Liczba uczniów szkół muzycznych przyjętych w roku szkolnym do klasy I												
	Gniezno	Rzeszów	Białystok	Konin	Chorzów	Kielce	Gorzów Wlkp.	Głogów	Gdynia	Sochaczew	Nowy Sącz	suma
2020/2021	3	10	6	2	7	7	9	2	4	5	14	69
2021/2022	3	3	10	2	4	5	7	4	10	5	14	67
2022/2023	5	1	12	4	6	10	10	2	6	8	12	76

Liczba uczniów szkół baletowych przyjętych w roku szkolnym do klasy I i klas wyższych niż I						
	Bytom	Gdańsk	Warszawa	Łódź	Poznań	suma
2020/2021	16	21	24	18	24	103
2021/2022	17	41	41	16	28	143
2022/2023	13	25	26	27	36	127

Liczba uczniów szkół plastycznych przyjętych w roku szkolnym do klasy I													
	Zielona Góra	Dąbrowa Górnicza	Kielce	Koszalin	Jelenia Góra	Poznań	Bydgoszcz	Lublin	Gryfice	Nysa	Gorzów Wlkp.	Kalisz	suma
2020/2021	88	28	38	59	17	56	56	45	34	26	26	33	506
2021/2022	47	45	0	40	32	56	77	49	27	31	28	31	463
2022/2023	52	80	0	44	30	54	80	53	26	48	28	43	538

Liczba rezygnacji uczniów z nauki w szkołach muzycznych													
	Gniezno	Rzeszów	Białystok	Konin	Chorzów	Kielce	Gorzów Wlkp.	Głogów	Gdynia	Sochaczew	Nowy Sącz	suma	
2020/2021	1	3	6	1	1	2	3	2	4	2	3	28	
2021/2022	1	3	5	0	2	6	5	1	7	5	3	38	
2022/2023 (do dnia kontroli)	2	0	2	1	2	1	0	1	3	0	1	13	

Liczba rezygnacji uczniów z nauki w OSB						
	Bytom	Gdańsk	Warszawa	Łódź	Poznań	suma
2020/2021	15	23	21	22	6	87
2021/2022	11	30	22	5	7	75
2022/2023 (do dnia kontroli)	7	9	6	8	6	36

Liczba rezygnacji uczniów z nauki w szkołach plastycznych													
	Zielona Góra	Dąbrowa Górnicza	Kielce	Koszalin	Jelenia Góra	Poznań	Bydgoszcz	Lublin	Gryfice	Nysa	Gorzów Wlkp.	Kalisz	suma
2020/2021	7	9	3	18	8	3	9	8	5	5	2	6	83
2021/2022	11	6	7	12	10	15	20	8	9	3	10	7	118
2022/2023 (do dnia kontroli)	7	1	1	4	4	9	1	10	2	2	1	3	45

Liczba absolwentów szkół muzycznych												
	Gniezno	Rzeszów	Białystok	Konin	Chorzów	Kielce	Gorzów Wlkp.	Głogów	Gdynia	Sochaczew	Nowy Sącz	suma
2019/2020	1	4	10	3	1	2	2	0	5	7	11	46
2020/2021	1	2	8	0	2	4	2	1	4	6	8	38
2021/2022	1	5	7	2	4	4	4	2	3	4	8	44

Liczba absolwentów szkół baletowych						
	Bytom	Gdańsk	Warszawa	Łódź	Poznań	suma
2019/2020	6	5	6	3	14	34
2020/2021	7	14	15	4	10	50
2021/2022	4	18	11	6	10	49

Liczba absolwentów szkół plastycznych													
	Zielona Góra	Dąbrowa Górnicza	Kielce	Koszalin	Jelenia Góra	Poznań	Bydgoszcz	Lublin	Gryfice	Nysa	Gorzów Wlkp.	Kalisz	Suma
2019/2020	15	17	19	27	13	42	61	43	18	33	27	27	342
2020/2021	25	20	16	21	9	45	61	52	11	19	22	25	326
2021/2022	22	21	36	29	11	52	81	63	16	25	25	19	400

Liczba uczniów ostatniej klasy szkół muzycznych, którzy nie przystąpili do egzaminu dyplomowego												
	Gniezno	Rzeszów	Białystok	Konin	Chorzów	Kielce	Gorzów Wlkp.	Głogów	Gdynia	Sochaczew	Nowy Sącz	suma
2019/2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2020/2021	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2021/2022	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	3

Liczba uczniów ostatniej klasy szkół baletowych, którzy nie przystąpili do egzaminu dyplomowego						
	Bytom	Gdańsk	Warszawa	Łódź	Poznań	suma
2019/2020	0	0	1	0	1	2
2020/2021	0	1	0	0	1	2
2021/2022	0	0	0	2	2	4

Liczba uczniów ostatniej klasy szkół plastycznych, którzy nie przystąpili do egzaminu dyplomowego													
	Zielona Góra	Dąbrowa Górnicza	Kielce	Koszalin	Jelenia Góra	Poznań	Bydgoszcz	Lublin	Gryfice	Nysa	Gorzów Wlkp.	Kalisz	suma
2019/2020	0	0	0	2	0	0	1	2	1	2	2	7	17
2020/2021	0	0	0	2	0	2	1	1	1	1	0	6	14
2021/2022	0	0	0	1	2	4	0	1	2	2	0	7	19

Wynik egzaminu dyplomowego z przedmiotu głównego w szkołach muzycznych w roku szkolnym 2021/2022												
Szkoła	Gniezno	Rzeszów	Białystok	Konin	Chorzów	Kielce	Gorzów Wlkp.	Głogów	Gdynia	Sochaczew	Nowy Sącz	średnia
średni wynik egzaminu dyplomowego	6,00	4,40	5,28	4,00	4,75	4,80	4,66	4,00	4,66	5,20	4,43	4,74
liczba absolwentów	1	5	7	2	4	4	4	2	3	4	8	44

Wynik egzaminu dyplomowego w części dotyczącej tańca klasycznego w szkołach baletowych w roku szkolnym 2021/2022						
Szkoła	Poznań	Warszawa	Łódź	Gdańsk	Bytom	Suma
średni wynik egzaminu dyplomowego	4,63	4,36	3,83	4,12	4,0	4,18
liczba dyplomantów	4	18	11	6	10	49

Wynik egzaminu dyplomowego w części dotyczącej rysunku i malarstwa w szkołach plastycznych w roku szkolnym 2021/2022													
	Zielona Góra	Dąbrowa Górnicza	Kielce	Koszalin	Jelenia Góra	Poznań	Bydgoszcz	Lublin	Gryfice	Nysa	Gorzów Wlkp.	Kalisz	suma
wynik egzaminu dyplomowego w części dotyczącej rysunku i malarstwa	4,90	5,50	4,80	4,50	4,67	4,00	4,00	5,08	5,00	4,20	5,14	4,00	4,65
liczba dyplomantów, którzy w części praktycznej wybrali rysunek i malarstwo	21	20	20	29	9	28	56	35	9	5	22	12	266

Wnioski:

1. Analiza szczegółowych wyników nauczania absolwentów wskazuje, że w zdecydowanej większości szkół można go określić jako dobry i bardzo dobry.
  2. W części szkół negatywnie rysuje się wysoki odsetek rezygnacji z nauki uczniów.
  3. W szkołach, w których odbywały się tegoroczne i zeszłoroczne kontrole w zasadzie wszyscy absolwenci przystąpili do egzaminu dyplomowego.
  4. Jak wynika z deklaracji dyrektorów dobra jakość kształcenia w znacznym stopniu zależy od wysokich kwalifikacji i zaangażowania nauczycieli oraz stosowanych przez szkoły .
  5. Szkoły najczęściej zbierają informacje o losach swoich absolwentów, posługując się zróżnicowanymi systemami, co utrudnia analizę i prezentację jednoznacznych danych na temat wskaźnika kontynuacji nauki przez absolwentów wszystkich szkół objętych niniejszą kontrolą.
- W odniesieniu do efektów kształcenia nie sformułowano zaleceń.

X. Podsumowanie

Na podstawie informacji, wniosków i zaleceń, które są efektem 28 kontroli organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia w szkołach muzycznych, baletowych i plastycznych stwierdzić można, że:

- 1) praca dydaktyczna odbywa się na ogół w dobrych warunkach lokalowych, uczniowie i nauczyciele korzystają z instrumentów i sprzętu dobrej jakości, podczas obserwowanych lekcji stosowano najczęściej tradycyjne środki dydaktyczne i niekiedy multimedia, umożliwiające wykorzystanie technologii informacyjnej,
- 2) większość uczniów akceptuje rozwiązania organizacyjne stosowane podczas ich nauki (w tym plan lekcji). Zdaniem dyrektorów na rozwój uczniów pozytywnie wpływa udział w projektach, przeglądach, warsztatach, różnych formach umożliwiających prezentację osiągnięć, współpraca z kadrą akademicką (gdy jest ona możliwa) i instytucjami kultury oraz wsparcie, jakiego uczniom udziela szkoła w pokonywaniu różnych trudności,
- 3) analiza rozwiązań organizacyjnych pozwala stwierdzić, że szkoły muzyczne i baletowe rzadko monitorują realizację podstawy programowej wykorzystując wskaźnik dotyczący odsetka i powodów niezrealizowanych lekcji, mimo umożliwiających to funkcjonalności dziennika elektronicznego. Odmienne jest w szkołach plastycznych, w których takie działania ułatwia zintegrowanie rozkładu materiału z rysunku i malarstwa z dziennikiem elektronicznym,
- 4) w trakcie zawieszenia zajęć stacjonarnych nauka odbywała się zgodnie z obowiązującym prawem. Nauczyciele wskazywali trudności organizacyjne i techniczne, które utrudniały pracę zdalną. Najlepiej przygotowane do tej formy pracy były szkoły plastyczne. Jak wynika z wypowiedzi dyrektorów odbudowy wymagały relacje między członkami społeczności szkolnych, na czym w dużym stopniu koncentrowała się praca szkół po odwołaniu nauki zdalnej,
- 5) warsztat pracy i doświadczenie nauczycieli, ich wymiar zatrudnienia oraz stopnie awansu zawodowego wskazują na możliwość pełnego zaangażowania się nie tylko w pracę dydaktyczną, ale również w pracę sekcji. Profesjonalizm nauczycieli potwierdzały na ogół obserwowane lekcje,
- 6) główną, ale nie jedyną formą wsparcia nauczycieli jest stworzenie im warunków do udziału w różnorodnych formach doskonalenia. Nieliczne były przykłady analizy efektywności doskonalenia, w kontekście jego wpływu na postępy i rozwój uczniów,
- 7) podczas analizy warsztatu pracy nauczycieli korzystano najczęściej z podstawowych form oceniania wewnątrzszkolnego oraz obserwacji lekcji, wnioski skoncentrowane były najczęściej na indywidualnej pracy nauczyciela, a znacznie rzadziej skutkowały zmianami w pracy sekcji (lub wszystkich nauczycieli) oraz innowacjami i eksperymentami (jedyną szkołą realizującą eksperyment w okresie trzech ostatnich lat była OSB w Bytomiu). Wskazane byłoby wsparcie merytoryczne (szkolenia, prezentacje dobrych praktyk) dla kierowników sekcji w zakresie ich zadań związanych z nadzorem pedagogicznym,
- 8) analizowane programy nauczania wymagają niekiedy dostosowania do efektów kształcenia w poszczególnych zawodach oraz opisu sposobu realizacji celów i treści nauczania, wskazanych w podstawie programowej kształcenia artystycznego. Dobrą okazją do niwelowania tych trudności będzie dostosowanie szkolnych zestawów programów nauczania do nowej podstawy programowej kształcenia artystycznego,
- 9) działania nauczycieli wspierające postępy, takie jak informacja bieżąca, ocenianie podczas egzaminów

promocyjnych oraz pomoc niezbędna do samodzielnej pracy uczniów są przez nich w większości akceptowane i doceniane,

- 10) doskonalenia wymaga system formułowania, dokumentowania i pro jakościowego wykorzystania wniosków i rekomendacji wynikających z analiz osiągnięć i postępów uczniów. Również w tym zagadnieniu przydatna byłaby pomoc dla kierowników sekcji, taka jak szkolenia czy narzędzia ułatwiające systemową i systematyczną analizę efektów pracy dydaktycznej,
- 11) większość uczniów deklaruje, że oczekiwania i wymagania nauczycieli są dla nich jasne. Jasny jest dla nich również cel i znaczenie ćwiczeń i zadań, które wykonują. Pozytywne zdanie uczniów potwierdzone zostało podczas obserwacji lekcji i analizy przygotowanych przez nauczycieli konspektów lekcji. W części szkół doskonalenia wymaga treść i forma wymagań edukacyjnych,
- 12) uczniowie potwierdzają, że szkoły dostarczają im informacje na temat możliwości dalszego kształcenia oraz podejmują wiele działań ukierunkowanych na ich sukcesy na wyższych etapach kształcenia i rynek pracy,
- 13) efekty kształcenia w specjalnościach są dobre i bardzo dobre, co potwierdzają wyniki egzaminów dyplomowych oraz wskaźnik, taki jak wartość edukacyjna. Niemniej widoczne są rezygnacje z nauki, częstsze w szkołach muzycznych bez pionu ogólnokształcącego i w szkołach baletowych. Wsparciem dla analizy efektów kształcenia byłoby opracowanie mechanizmu i narzędzi, które mobilizowałyby do systematycznego zbierania danych i formułowania na tej podstawie wniosków i rekomendacji,
- 14) szkoły zbierają informacje o losach swoich absolwentów. Wsparciem dla takich działań byłoby opracowanie mechanizmu pozyskiwania statystycznych i jakościowych danych o absolwentach od uczelni artystycznych.